СОНЦА:
Узход, заход, даўжыня дня:
Мінск — 7.56, 15.58, 8.02;
Віцебск — 7.53, 15.42, 7.49;
Магілёў — 7.45, 15.47, 8.02;
Гомель — 7.37, 15.51, 8.17;
Гродна — 8.12, 16.13, 8.01;
Брэст — 8.04, 16.22, 8.18.
МЕСЯЦ:
Маладзік 24 лістапада.
ІМЯНІНЫ
Івана, Нічыпара, Германа

ЗВЯЗДА

26 ЛІСТАПАДА 1992 г.
чацвер, № 236 (22014)

• выдаецца са жніўня 1917 г. • БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА • цана 1 рубель

РОЗГАЛАС

РОЗГАЛАС

СУПРАЦЬ ЗЛАЧЫННАСЦІ — УСІМ НАРОДАМ!

На працягу некалькіх дзён у Камітэце дзяржбяспекі праходзіўся «тыдзень адкрытых дзвярэй», у час якога адбыліся сустрэчы, прэс-канферэнцыі кіраўніцтва КДБ, яго супрацоўнікаў з прадстаўнікамі сродкаў масавай інфармацыі.

Журналісты пазнаёміліся з задачамі і напрамкамі дзейнасці ведамства ў цяперашніх умовах, атрымалі адказы на многія пытанні.

Адной з цікавых, значных і ўзаемакарысных была сустрэча з дэлегацыяй рабочых буйнога будаўніча-мантажнага прадпрыемства Беларусі «Прамтэхмантаж».

Рабочыя расказалі, што пасля паведамлення аб выступленні старшыні КДБ на сесіі Вярхоўнага Савета рэспублікі па пытаннях барацьбы з карупцыяй яны вырашылі падрабязней пагаварыць на гэтую тэму ў Камітэце дзяржбяспекі і дамовіліся аб сустрэчы. У ходзе гутаркі імі была выказана занепакоенасць у сувязі з ростам злачыннасці, карупцыі, хабарніцтва, з'яў так называемай «прыхватызацыі», раскраданнем народнага дабра, рэзкім узбагачэннем невялікай, далёкай ад працы часткі грамадства.

Старшыня КДБ Эдуард Шыркоўскі адзначыў, што, хоць барацьба з гэтымі відамі злачыннасці не з'яўляецца асноўным напрамкам дзейнасці дзяржбяспекі, на даным этапе развіцця грамадства КДБ будзе ўдзяляць ёй самую сур'ёзную ўвагу.

Знайшла агульную падтрымку думка аб неабходнасці грамадскага кантролю ў кантакце з праваахоўнымі органамі за сферамі вытворча-камерцыйнай, фінансава-эканамічнай, гандлёва-абслуговай дзейнасці, раздзяржаўлення і прыватызацыі праз незалежныя рабочыя камісіі на прадпрыемствах, у арганізацыях і ўстановах. Для выбрання і зацвярджэння такіх грамадскіх камісій трэба выкарыстоўваць наяўную заканадаўчую базу, а калі спатрэбіцца — разгледзець гэтае пытанне на дзяржаўным узроўні.

Прадстаўнікі дэлегацыі ад імя рабочых, працоўнай інтэлігенцыі выказалі аднадушную і ўсебаковую падтрымку КДБ, МУС, Пракуратуры, заявілі, што хацелі б з боку заканадаўчай і выканаўчай улад прыняцця больш жорсткіх законаў і практычных мер у справе барацьбы з карупцыяй, арганізаванай злачыннасцю, хабарніцтвам, спекуляцыяй і раскраданнем грамадскай уласнасці.

Падраздзяленне грамадскіх сувязей КДБ Беларусі.

Вячаслаў КЕБІЧ:

«МЫ ГАТОВЫ СТАЦЬ СТАРАННЫМІ ВУЧНЯМІ»

У Мінск з кароткатэрміновым візітам прыбылі амерыканскія сенатары Сэм Нан і Рычард Лугар — аўтары Закона аб зніжэнні савецкай ядзернай пагрозы, па якому прадугледжана выдзяленне 750 мільёнаў долараў з бюджэту міністэрства абароны ЗША для аказання дапамогі дзяржавам-правапераемніцам былога СССР, што ажыццяўляюць вываз ядзернай зброі.

24 лістапада амерыканскія сенатары былі прыняты Старшынёй Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь Вячаславам Кебічам. Прэм'ер-міністр адзначыў, што Беларусь зацікаўлена не толькі ў паскарэнні вывазу з тэрыторыі рэспублікі ядзернай зброі, але і ў сур'ёзным кантролі за яе знішчэннем.

Вячаслаў Кебіч падкрэсліў, што ў вырашэнні пытанняў ядзернага разбраення мы гатовы стаць дарослымі стараннымі вучнямі. У сваю чаргу, Рычард Лугар ад імя прадстаўнікоў амерыканскай дэлегацыі таксама выказаў намер гасцей пераняць карысны вопыт Беларусі па некаторых пытаннях.

У ходзе праведзенай гутаркі амерыканскія сенатары, што называецца, «з першых вуснаў» змаглі атрымаць адказ на многія пытанні. Цікавіліся яны не толькі праблемамі разбраення, але і варыянтамі канкрэтнай дапамогі, якую маглі б аказаць амерыканскія спецыялісты.

У час дыялогу бакоў уважліва разглядаліся пытанні аб эканамічным становішчы ў рэспубліцы, рублёвай зоне, інфляцыі і магчымасцях увядзення нацыянальнай валюты. Цікавасць сенатараў выклікалі і перспектывы супрацоўніцтва Беларусі з Расіяй. Вячаслаў Кебіч адзначыў: «У асобе Расіі нам не хацелася б страчваць добрага сябра і суседа, на якога заўсёды можна разлічваць. Я заяўляю гэта без усякай боязі пачуць у свой адрас далёка не хвалебныя словы ад тых, хто патрабуе сёння ўзвядзення граніц паміж нашымі краінамі».

У той жа дзень сенатары ЗША сустрэліся са Старшынёй Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Станіславам Шушкевічам.

Каменціруючы вынікі праведзеных перагавораў з сенатарамі ЗША Сэмам Нанам і Рычардам Лугарам, кіраўнік парламента адзначыў, што адрознення ў падыходах да забеспячэння ядзернай бяспекі не існуе. «Мы абгаварылі шляхі яе дасягнення, — падкрэсліў Станіслаў Шушкевіч. — Размова ідзе, перш за ўсё, аб тым, каб Беларусь выканала сваю першапачатковую задачу: прыйшла да бяз'ядзернасці, як і запісана ў нашым канстытуцыйным законе — Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце».

Кіраўнік парламента звярнуў увагу журналістаў на тое, што ядзерныя сілы, якія размешчаны на тэрыторыі Беларусі, знаходзяцца пад юрысдыкцыяй Расіі. І адна з праблем разбраення — вывад гэтых войск на тэрыторыю суседняй дзяржавы. «Для гэтага неабходна стварыць добрыя ўмовы, вырашыць пытанні ўладкавання ваеннаслужачых на новым месцы, — сказаў Станіслаў Шушкевіч. — Я думаю, мы павінны абавязкова ўлічыць вопыт вываду войск з Германіі і Польшчы, каб не дапусціць памылак, якія былі. І ў гэтым плане разлічваем на дапамогу не толькі амерыканскага, але і Еўрапейскага боку, паколькі ўсе зацікаўлены ў стварэнні тут бяз'ядзернага пояса».

БЕЛІНФАРМ.

НА ЗДЫМКУ: у час гутаркі В. Ф. Кебіча з амерыканскімі сенатарамі.
Фота Міхаіла АМЕЛЬЧАНКІ.

Хакей: Кубак МХЛ

Паведамляем вынікі матчаў розыгрышу Кубка Міжнацыянальнай хакейнай лігі з удзелам беларускіх хакеістаў: «Спартак» (Масква) — «Дынама» (Мінск) —5:4; «Крышталь» (Саратаў) — «Дынама» (Мінск) — 2:2.

Зноў выраслі цэны на авіябілеты

На гэты раз у Гомельскім авіяатрадзе. Па словах эканаміста Беларускай грамадзянскай авіяцыі Любові Разцовай, гэта датычыцца пакуль толькі пяці напрамкаў: Гомель—Мінводы, Сочы, Масква, Баку і Краснадар. Цэны падскочылі ў 1,5 раза. Напрыклад, калі яшчэ ўчора білет да Баку каштаваў 3.200 рублёў, то сёння ўжо 4.800 рублёў. Звязана гэта, па словах Разцовай, з чарговым падаражаннем авіяпаліва за межамі рэспублікі. Цяпер адна тона авіягазы каштуе 102 тысячы рублёў. Так што перш чым «узнесціся» ў неба, падганіце сваё жаданне пад свой кашалёк.

ПЕРШЫ ВІЦЭ-ПРЭМ'ЕР НА ГОМЕЛЬШЧЫНЕ

У Гомельскай вобласці знаходзіцца першы намеснік Старшыні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь Міхаіл Мясніковіч. Вечарам 24 лістапада ён пабываў на рагачоўскім заводзе «Дыяпраектар», дзе знаёміўся з ходам канверсіі на гэтым былым абаронным прадпрыемстве.

25 лістапада першы віцэ-прэм'ер наведаў Веткаўскі і Чачэрскі раёны, якія знаходзяцца ў зоне чарнобыльскага паражэння. Пабываў таксама на вытворчым аб'яднанні «Гомсельмаш», а затым разам з групай кіраўнікоў міністэрстваў і ведамстваў прыняў удзел у нарадзе па праблемах сацыяльна-эканамічнага развіцця Гомельскай вобласці.

Віктар КОТАЎ, БЕЛІНФАРМ.

Магазін ля прахадной завода

МІНСК. (А. Рамановіч). Магазін «Мотавелатавары» пачаў працаваць непадалёку ад прахадной Мінскага велазавода. Камерцыйны дырэктар прадпрыемства Уладзімір Рынкевіч так тлумачыць гэты крок.

— Асартымент магазіна матацыклы, веласіпеды, запчасткі. Цэны дзяржаўныя, хоць і немалыя (матацыкл — 30 тысяч, веласіпед — 6 тысяч рублёў). Прычым у нашым магазіне гэтыя рэчы значна таннейшыя, чым у іншых гандлёвых кропках. Справа ў тым, што гандаль робіць надбаўку ў 25 працэнтаў. Аб папулярнасці нашага магазіна сведчыць штодзённы натоўп пакупнікоў. Расходы па яго будаўніцтву, трэба думаць, акупяцца хутка.

У Міністэрстве замежных спраў Рэспублікі Беларусь

У некаторых сродках масавай інфармацыі з'явіліся паведамленні, якія неаб'ектыўна выкладаюць сутнасць выказванняў прэм'ер-міністра Польшчы Х. Сухоцкай у час яе візіту ў Рэспубліку Беларусь 18 лістапада г. г.

У сувязі з гэтым Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь лічыць неабходным паведаміць, што ў час візіту ў Мінск ніякіх спецыяльных заяў з боку Х. Сухоцкай з нагоды падпісаных паміж Беларуссю і Расіяй дакументаў не было.

Фальшываманетчыкі дабраліся і да «зайчыкаў»

Запэўніванні аб «непадробнасці» разліковых білетаў Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь не пацвярджаюцца жыццём. Фальшываманетчыкі нарэшце асвоілі вытворчасць нашых «звярыных» грошай. Спачатку ў Магілёве ў Галоўным упраўленні Нацыянальнага банка РБ па Магілёўскай вобласці быў выяўлены падробны разліковы білет вартасцю 100 рублёў.

А потым сваё майстэрства прадэманстравалі мінскія фальшываманетчыкі. Так, пры пераліку выручкі, якая паступіла з кафэ «Ладдзя» ў Троіцкае аддзяленне Галоўнага ўпраўлення НБ РБ, была знойдзена падробленая 5-рублёвая купюра. Адпаведныя органы вядуць пошук «майстроў».

Рэкардсменам быць не заўсёды добра

БАРАНАВІЧЫ. Баранавічы з'яўляюцца рэкардсменам у Брэсцкай вобласці па многіх паказчыках. А вось па беспрацоўю ў «лідэры» яны выйшлі нядаўна. На сённяшні дзень у гарадскі Цэнтр занятасці насельніцтва звярнулася каля 6.000 чалавек. Гэта нават больш, чым у Брэсце.

Удалося працаўладкаваць толькі кожнага другога. Афіцыяльны статус беспрацоўнага атрымаў 231 чалавек.

НА СЕСІІ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

«Народ нас сёння не зразумее»

Наколькі адносна проста быў прыняты 24 лістапада праект закона «Аб ахове здароўя грамадзян Рэспублікі Беларусь» у першым чытанні, настолькі ж складана праходзіла на наступны дзень абмеркаванне законапраекта «Аб медыцынскім страхаванні грамадзян Рэспублікі Беларусь і фінансаванні аховы здароўя».

Уласна, тут усё відавочна. Думаю, і не варта было дэпутатам-урачам пераконваць калег такімі, напрыклад, данымі: паўмільёна дзяцей знаходзяцца пад дыспансерным наглядам, а натуральны прырост насельніцтва сёлета складае 1,7 працэнта супраць 17,8 у 60-х гадах. Як гаворыцца, факты білі напавал. Так што галасаванне па праекце закона было ў нейкай меры нават фармальным.

25 лістапада ваявацъ за прыняцце праекта закона «Аб медыцынскім страхаванні» пачаў міністр аховы здароўя В. С. Казакоў. Ён гаварыў падрабязна, пераканаўча і эмацыянальна. Тым не менш пераканаў толькі дэпутатаў-медыкаў, ды і то не ўсіх. Далей было так: адзін — «за», другі — «супраць» і г. д.

Што маецца на ўвазе? У большасці развітых краін ёсць страхавая медыцына. Інакш кажучы, вы адлічваеце грошы з кожнай зарплаты на сваё будучае лячэнне. Прыйдзе час — вас будуць лячыць бясплатна (наколькі хопіць страхоўкі). Нешта падобнае збіраюцца ўвесці і ў нас. Справа добрая, што і казаць. Праўда, пытанне можна паставіць і ў такім ракурсе: ці гатова да гэтага грамадства?

Многія дэпутаты, у прыватнасці А. Трусаў і А. Лукашэнка (вечныя, дарэчы, апаненты адзін аднаму), выступілі рэзка супраць. Яны лічаць, што мы не гатовыя. Давайце прыслухаемся, напрыклад, да меркавання А. Трусава. Па-першае, падатак на медыцыну мы ўжо плацім і не вінаватыя, што ў рэшце рэшт ёй перападае з бюджэту не так многа. Па-другое, медыцынскае страхаванне—што гэта, як не той жа падатак? Няхай канкрэтны, прамы, але падатак. Выходзіць, будзем двойчы плаціць? Па-трэцяе, невядома якую мадэль для праекта выбралі: амерыканскую ці нямецкую (яны адрозніваюцца, як неба і зямля).

Была такая прапанова: на 90 працэнтаў захоўваем дзяржаўнае фінансаванне, а на 10 — уводзім добраахвотнае медстрахаванне. Словам, калі вы чалавек багаты, дык плаціце страхоўку і хварэйце ў асобнай палаце хоць з адной, хоць з дзвюма маладымі медсёстрамі, як сказаў А. Лукашэнка. Але законапраект прадугледжвае двухэтапны працэс: спачатку добраахвотнае, а потым і абавязковае страхаванне. Наўрад ці мы разбагацеем у хуткім часе, значыць, медыцынскае страхаванне для нас пакуль што дарагая замежная лялька. І хацелася б, ды кашалёк тонкаваты.

Мне здаецца, недалёкі ад ісціны быў той жа Лукашэнка: Саўмін хоча свой галаўны боль перакласці на прадпрыемствы (меркавалася страхаванне пачаць з іх). Дарэчы, і медыцына ў гэтым зацікаўлена — прыток сродкаў. Але — рана. Авечка, фігуральна кажучы, яшчэ не абрасла воўнай, стрыгчы няма чаго.

Што і паказалі вынікі галасавання: законапраект не прыняты, пытанне знята з парадку дня. Праўда, гэта не азначае, што знята наогул.

Сяргей ПАЎЛАЎ.

ПАГАВАРЫЛІ?..

У рэгламенце работы цяперашняй сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь пункт «Рознае» перанесены на пачатак пленарных пасяджэнняў. Але гэта ніколькі не адбіваецца на вастрыні пастаноўкі пытанняў і праблем, якія не даюць спакою народным дэпутатам. Наадварот, яны выказваюць усё, што па-сапраўднаму набалела і турбуе як іх саміх, так і іхніх выбаршчыкаў. І нярэдка ў авальнай зале ўспыхвае перапалка, гучны дыялог, слоўная лавіна...

Вось адзін з такіх дыялогаў, што меў месца ў аўторак, калі дзесятая сесія парламента аднавіла работу пасля дзесяцідзённага перапынку.

Народны дэпутат Анатоль ЖУК:

— У складаных умовах даводзіцца працаваць цяперашняму саставу Вярхоўнага Савета. Эканамічны і палітычны вакуум, які ўтварыўся пасля развалу Саюза, ужо давёў вялікія слаі насельніцтва да галечы, скарачэння і прыпынення вытворчасцей, выклікаў натоўпы бежанцаў, беспрацоўных, крывавыя канфлікты ў многіх рэгіёнах. Разбураюцца сельская гаспадарка, прамысловасць, сацыяльная сфера. У такой сітуацыі, як падказвае здаровы сэнс, трэба было б прыняць неабходныя меры, каб у першую чаргу і ў гэтай зале, і ў грамадстве дасягнуць паразумення, параіцца аб тым, што неабходна зрабіць, каб выратаваць нашу эканоміку ад канчатковага развалу, а народ — ад вялікага гора. У той жа час людзям трэба назваць з гэтай трыбуны сапраўдныя прычыны цяперашняй сітуацыі. Чаму б вам, Станіслаў Станіслававіч, не сказаць, што прычынай той бездані, над якой мы знаходзімся, з'яўляецца здрада былога прэзідэнта Гарбачова, цяперашняга расійскага ўрада, бліскуча прадоўжаная ў Віскулях?. Чаму б вам не сказаць людзям прама, што ў цяперашняй сітуацыі і Вярхоўнаму Савету, і вам, і ўраду многае не па сілах па вышэйуказаных прычынах? Бо нават маладасведчаны ў палітыцы чалавек цяпер ужо разумее, што ўсё рабілася і робіцца па праграме і па ўказцы зарубежных палітыкаў. Хіба людзі не разумеюць, чаго некаторыя нашы палітыкі ездзяць у працяглыя камандзіроўкі ў ЗША, Германію, НАТО і хто ўсё гэта фінансуе... Аднак аб гэтым ні з гэтай трыбуны, ні ў інтэрв'ю не пачуеш. А вось віноўнікаў цяперашняга развалу называюць: гэта выканаўчыя органы ўлады, кіраўнікі калгасаў, гэтыя «чырвоныя памешчыкі», як іх ахрысцілі, а цяпер да іх далучыліся і кіраўнікі прамысловых прадпрыемстваў, названыя, як вы ведаеце, генераламі. Хіба кіраўнікі гаспадарак і прадпрыемстваў вінаватыя ў тым, што паліва ў калгасах сёння хапае толькі на тое, каб адвезці малако і завезці ў вёску хлеб, што спынены пастаўкі і разлікі з пастаўшчыкамі?! Гэтыя ж людзі ў жорсткую засуху бягучага года не пакінулі вытворчасць, людзей сваіх, не палялі на зарубежныя пляжы, як некаторыя сённяшнія «патрыёты». Думаю, што неразуменне гэтага не выпадковае. Усё рабілася і робіцца для таго, каб скампраметаваць органы дзяржаўнага і гаспадарчага кіраўніцтва, замест таго каб наладзіць сёння зладжаную дружную работу тут, у зале, і на месцах. Вельмі хочацца верыць, што апошняе інтэрв'ю «Народнай газеце» вы, Станіслаў Станіслававіч, падпісалі не чытаючы, даверыўшыся сваім памочнікам, якія прайшлі добрую вывучку за мяжой. Бо толькі вы павінны стаць пачаткам паразумення, дружнай работы па выхаду з сённяшняга крызісу.

Старшыня Вярхоўнага Савета Станіслаў ШУШКЕВІЧ:

— Анатоль Мікалаевіч, можна, я вам скажу...

Я ўсё, што раблю, усё раблю свядома, і чытаю. І я хачу вас запэўніць, што з «ведзьмамі» змагаецеся тут з трыбуны вы, а не я. І ведаеце, звычаі ў вас старыя, прывычкі старыя.. Трэба гаварыць адкрыта. Я проста хачу сказаць, што такой абразы я ніколі не меў. Я заўсёды гаварыў сам і сам адказваў за свае словы. Калі вам рыхтавалі, дык у мяне не было каму рыхтаваць выступленне. Я бачу, каму тут прыносяць выступленні і адкуль... Гэта я сказаў і прытрымліваюся свайго пункта гледжання да сённяшняга дня.

ЗАМЕСТ КАМЕНТАРЫЯ

На жаль, прагноз аб тым, што ў Вярхоўным Савеце рэспублікі пачынаецца адкрытае процістаянне сіл, выказаны ў папярэднім нумары «Звязды», пачынае збывацца... І гэта не можа не трывожыць.

У цывілізаваных краінах свету заканадаўчая і выканаўчая ўлады, як правіла, дзейнічаюць ва ўнісон. У нас жа атрымліваецца чамусьці наадварот. Не, не віна цяперашняга парламента Беларусі, што ён вымушаны літаральна пакетамі пераглядаць заканадаўства, абнаўляць яго, а ў шэрагу выпадкаў — і ствараць нанава. Да гэтага давяло яго само жыццё, папярэднікі. І гэтага першы намеснік старшыні выканаўчага камітэта Мінскага абласнога Савета народных дэпутатаў Анатоль Міхайлавіч Жук не можа не ведаць.

Так, на месцах людзям сёння цяжка. Вельмі нават цяжка. Аднак аб тым, як выйсці з гэтага становішча, народны дэпутат Жук не гаворыць. Крытыкаваць жа — усе мы майстры. І, ніколькі не апраўдваючы Вярхоўны Савет і яго старшыню, хацелася б пачуць ад прадстаўнікоў ВЫКАНАЎЧЫХ УЛАД у парламенце канкрэтныя прапановы.

Анатоль МЯСНІКОЎ.

У Прэзідыуме Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Адбылося пасяджэнне Прэзідыума Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

У сувязі з абвяшчэннем 47-й сесіяй Генеральнай Асамблеі ААН 3 снежня Міжнародным днём інвалідаў прынята пастанова аб'явіць яго Днём інвалідаў Рэспублікі Беларусь. Савету Міністраў, мясцовым Саветам народных дэпутатаў даручана вызначыць пералік мер па падрыхтоўцы і правядзенню Дня інвалідаў у Беларусі, маючы на ўвазе ўзмацненне іх сацыяльнай абароненасці, паляпшэнне ўмоў жыцця.

Прынята рашэнне аб узнагароджанні Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь рада архітэктараў за значны ўклад у развіццё беларускай нацыянальнай архітэктуры, вялікай групы работнікаў «Мінскметрабуда» і субпадрадных арганізацый за дасягненне высокіх вытворчых паказчыкаў.

Заслухана інфармацыя начальніка Сакратарыята Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Аляксандра Анціпенкі аб размяшчэнні Беларускага інстытута дзяржаўнага будаўніцтва і заканадаўства.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета прысвоіў Часоваму Паверанаму ў справах Рэспублікі Беларусь у ЗША Сяргею Мартынаву дыпламатычны ранг Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасланніка першага класа.

Разгледжаны таксама шэраг іншых пытанняў.

Прэс-служба Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь — БЕЛІНФАРМ.

Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Аб абвяшчэнні 3 снежня Днём інвалідаў Рэспублікі Беларусь

У сувязі з абвяшчэннем 47-й сесіяй Генеральнай Асамблеі ААН 3 снежня Міжнародным днём інвалідаў Прэзідыум Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Аб'явіць 3 снежня Днём інвалідаў Рэспублікі Беларусь.

2. Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь, мясцовым Саветам народных дэпутатаў вызначыць пералік мер па падрыхтоўцы і правядзенню Дня інвалідаў у Рэспубліцы Беларусь, маючы на ўвазе ўзмацненне іх сацыяльнай абароненасці, паляпшэнне ўмоў жыцця.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ.

23 лістапада 1992 г. г. Мінск.

Пастанова Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Аб вызваленні СТАНКЕВІЧА У. М. ад пасады намесніка старшыні Камісіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь па заканадаўству

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

Вызваліць СТАНКЕВІЧА Уладзіміра Міхайлавіча ад пасады намесніка старшыні Камісіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь па заканадаўству ў сувязі з пераходам на іншую работу.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ.

11 лістапада 1992 г. г. Мінск.

У Прэзідыуме Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь

Без падтрымкі прадпрымальніцтва шлях да рынку немагчымы

Пад старшынствам Вячаслава Кебіча ў Доме ўрада адбылося чарговае пасяджэнне Прэзідыума Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь. Разгледжаны шэраг пытанняў сацыяльна-эканамічнага жыцця, а таксама дзейнасці ўрада.

Савет Міністраў адобрыў план мерапрыемстваў па рэалізацыі крытычных заўваг і прапаноў, выказаных народнымі дэпутатамі на дзесятай сесіі Вярхоўнага Савета пры абмеркаванні інфармацыі ўрада аб стане эканомікі і мерах па яе стабілізацыі. Міністэрствам і ведамствам дадзены канкрэтныя даручэнні, назначаны тэрміны іх выканання.

Прэзідыум падтрымаў праект закона «Аб унясенні дапаўнення ў Кодэкс законаў аб працы Рэспублікі Беларусь», які датычыць работы шахцёраў. У ім гаворыцца, што «агульная працягласць рабочага часу пры ўключэнні ў яго часу дастаўкі работнікаў да месца работы пад зямлёй і назад на яе паверхню не можа перавышаць 38 гадзін 45 мінут у тыдзень». Цяпер працягласць рабочага часу на падземных работах складае 36 гадзін у тыдзень, аднак у яго не ўключаецца час дастаўкі, які часта складае ледзь не трэць часу знаходжання шахцёра непасрэдна на рабочым месцы. Новае палажэнне адпавядае патрабаванням міжнароднай арганізацыі працы. Праект перададзены на разгляд Вярхоўнага Савета.

На пасяджэнні абмеркавана таксама пытанне «Аб адзіных тарыфах на электрычную энергію». З дакладам выступіў міністр энергетыкі Валянцін Герасімаў. У прынятай пастанове прадугледжваецца ўвядзенне з 1 студзеня 1993 года ў рэспубліцы адзіных тарыфаў на электраэнергію па групах спажыўцоў.

У цэлым атрымаў падтрымку праект закона «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у некаторыя законы Рэспублікі Беларусь аб падаткаабкладанні». Дадзена даручэнне ў самыя сціслыя тэрміны дапрацаваць закон і прадставіць яго парламенту.

Прэзідыум разгледзеў і адобрыў праект дзяржаўнай праграмы падтрымкі і развіцця прадпрымальніцтва, распрацаваны пры актыўным удзеле Саюза прадпрымальнікаў і арандатараў і Саюза прадпрымальнікаў рэспублікі. Падкрэсліваючы важнасць прыняцця такой праграмы, прэм'ер-міністр Вячаслаў Кебіч заявіў: «Немагчымы шлях да рынку без падтрымкі малога бізнесу, без стварэння структур, якія канкурыруюць з дзяржаўнымі вытворцамі-манапалістамі».

Служба інфармацыі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь— БЕЛІНФАРМ.

Закон Рэспублікі Беларусь

АБ ДЗЯРЖАЎНЫХ ДАПАМОГАХ СЕМ'ЯМ, ЯКІЯ ВЫХОЎВАЮЦЬ ДЗЯЦЕЙ

Дадзены Закон у адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь і Дэкларацыяй Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь «Аб дзяржаўным суверэнітэце Рэспублікі Беларусь» устанаўлівае гарантаваны дзяржавай узровень матэрыяльнай падтрымкі сем'яў, якія маюць непаўналетніх дзяцей, сістэму мінімальных сацыяльных гарантый у выглядзе дапамог, што садзейнічаюць забеспячэнню грамадзянам Рэспублікі Беларусь неабходных умоў для нараджэння і выхавання дзяцей.

Закон вызначае агульны парадак назначэння і выплаты дапамог і надбавак да іх, прадугледжвае павышэнне іх памераў зыходзячы з мінімальнай заработнай платы, устаноўленай Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь.

РАЗДЗЕЛ І. АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

Артыкул 1. Права на дзяржаўныя дапамогі

Сем'і, якія выхоўваюць дзяцей, маюць права на дзяржаўныя дапамогі ў выпадках, вызначаных дадзеным Законам, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь.

Замежныя грамадзяне, якія маюць дзяцей, карыстаюцца ў Рэспубліцы Беларусь правам на дапамогі, калі гэта прадугледжана міжнароднымі дагаворамі або пагадненнямі.

Асобы без грамадзянства, якія маюць дзяцей і пастаянна пражываюць у Рэспубліцы Беларусь, маюць права на дапамогі нараўне з грамадзянамі рэспублікі, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь.

На дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў і выхоўваюцца ў дзіцячых дамах сямейнага тыпу і апякунскіх (прыёмных) сем'ях, дапамогі, устаноўленыя дадзеным Законам, не назначаюцца, калі іншае не прадугледжана заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь.

Парадак і ўмовы матэрыяльнага забеспячэння дзяцей, указаных у частцы чацвёртай дадзенага артыкула, устанаўліваюцца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 2. Віды дзяржаўных дапамог

У адпаведнасці з дадзеным Законам назначаюцца дапамогі:

па цяжарнасці і родах;

у сувязі з нараджэннем дзіцяці;

маці, якая стала на ўлік да 12-тыднёвага тэрміну цяжарнасці;

па догляду за дзіцем ва ўзросце да 3 гадоў;

на дзяцей:

ва ўзросце ад 3 да 6 гадоў;

ва ўзросце ад 6 да 13 гадоў;

(Заканчэнне на 2-й стар.).

АБ ДЗЯРЖАЎНЫХ ДАПАМОГАХ СЕМ'ЯМ, ЯКІЯ ВЫХОЎВАЮЦЬ ДЗЯЦЕЙ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

ва ўзросце ад 13 да 16 гадоў (навучэнцаў дзённых сярэдніх школ, гімназій, ліцэяў і іншых падобнага тыпу навучальных устаноў да іх заканчэння, а таксама навучэнцаў, якія вучацца за кошт асабістых сродкаў у вышэйшых, сярэдніх спецыяльных навучальных установах і на курсах, што працуюць па рэжыму навучальных устаноў у дзённы час, і не атрымліваюць стыпендый),—да 18 гадоў;

па догляду за хворым дзіцем;

па догляду за дзіцем ва ўзросце да 3 гадоў у выпадку хваробы маці;

па догляду за дзіцем-інвалідам ва ўзросце да 16 гадоў;

пры санаторна-курортным лячэнні дзяцей-інвалідаў;

на дзяцей ва ўзросце да 16 гадоў, інфіцыраваных вірусам імунадэфіцыту чалавека або хворых СНІДам.

Артыкул 3. Надбаўкі да дзяржаўных дапамог

Надбаўкі да дзяржаўных дапамог устанаўліваюцца:

на дзяцей адзінокім маці, разведзеным мужчынам і жанчынам, калі адзін з бацькоў ухіляецца ад выплаты аліментаў, або ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам, калі спагнанне аліментаў немагчыма;

на дзяцей адзінокім маці з ліку дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў — былых выхаванцаў дзіцячых дамоў (школ-інтэрнатаў);

на выхоўваемых у сям'і дзяцей-інвалідаў ва ўзросце да 16 гадоў;

на дзяцей ваеннаслужачых тэрміновай службы.

Артыкул 4. Сродкі на выплату дапамог

Выплата дзяржаўных дапамог і надбавак да іх праводзіцца за кошт сродкаў, што адлічваюцца на дзяржаўнае сацыяльнае страхаванне, і дзяржаўнага бюджэту.

Артыкул 5. Змяненне памеру дапамог

Памер дапамог падлягае індэксацыі і праводзіцца ў адпаведнасці са змяненнем мінімальнай заработнай платы ў парадку і памерах, якія вызначаюцца дзеючым заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

РАЗДЗЕЛ II. ДАПАМОГА ПА ЦЯЖАРНАСЦІ І РОДАХ

Артыкул 6. Права на дапамогу

Права на дапамогу па цяжарнасці і родах маюць жанчыны, занятыя на любой рабоце, [illegible] дзяржаўнаму сацыяльнаму страхаванню. Акрамя таго, права на дапамогу маюць жанчыны:

з ліку ваеннаслужачых, звольненых з ваеннай службы ў сувязі з цяжарнасцю і родамі;

з ліку ваеннаслужачых, асоб радавога і начальніцкага складу органаў дзяржаўнай бяспекі і ўнутраных спраў;

якія вучацца з адрывам ад вытворчасці ў прафесіянальна-тэхнічных, сярэдніх спецыяльных і вышэйшых навучальных установах, аспірантуры і клінічнай ардынатуры;

прызнаныя беспрацоўнымі ў парадку, устаноўленым дзяржаўнай службай занятасці, якія маюць права на атрыманне дапамогі па беспрацоўю.

Артыкул 7. Памер дапамогі

Дапамога па цяжарнасці і родах назначаецца:

працуючым жанчынам, жанчынам-ваеннаслужачым, звольненым з ваеннай службы ў сувязі з цяжарнасцю і родамі, жанчынам з ліку ваеннаслужачых, асоб радавога і начальніцкага складу органаў дзяржаўнай бяспекі і ўнутраных спраў — у памеры 100 працэнтаў сярэдняга заработку (грашовага ўтрымання), [illegible];

жанчынам, якія вучацца з адрывам ад вытворчасці ў прафесіянальна-тэхнічных, сярэдніх спецыяльных, вышэйшых навучальных установах, аспірантуры, клінічнай ардынатуры,—у памеры стыпендыі, што атрымліваецца па месцы вучобы, але не менш [illegible] мінімальных заработных плат;

жанчынам, прызнаным беспрацоўнымі ў парадку, устаноўленым дзяржаўнай службай занятасці, — у памеры дапамогі па беспрацоўю, але не менш [illegible] мінімальных заработных плат;

жанчынам, прызнаным беспрацоўнымі, але згубіўшым права на дапамогу па беспрацоўю ў сувязі з заканчэннем устаноўленага тэрміну яе выплаты, — у памеры [illegible] мінімальных заработных плат.

Артыкул 8. Перыяд выплаты дапамогі

Дапамога выплачваецца на падставе лістка непрацаздольнасці, які выдаецца [illegible] каляндарных дзён (у выпадку ўскладненых родаў або нараджэння двух ці больш дзяцей — [illegible] каляндарных дзён), [illegible]

Артыкул 9. Права на дапамогу асоб, якія ўсынавілі (удачарылі) дзіця, бацькоў-выхавальнікаў апякунскіх (прыёмных) сямей, апекуноў

Асобы, якія ўсынавілі (удачарылі), узялі на выхаванне ў апякунскую (прыёмную) сям'ю, пад апеку дзіця ва ўзросце да [illegible], маюць права на дапамогу [illegible] з дня ўсынаўлення, апекі.

Дапамога пры гэтым назначаецца і выплачваецца на падставе лістка непрацаздольнасці ў парадку і на ўмовах, прадугледжаных заканадаўствам.

РАЗДЗЕЛ III. ДАПАМОГА Ў СУВЯЗІ З НАРАДЖЭННЕМ ДЗІЦЯЦІ

Артыкул 10. Права на дапамогу

Права на дапамогу ў сувязі з нараджэннем дзіцяці маюць маці ці бацька, а таксама асоба, якая ўсынавіла (удачарыла) дзіця або ўзяла яго да дасягнення ім узросту шасці месяцаў на выхаванне ў апякунскую (прыёмную) сям'ю, пад апеку, пры прадастаўленні даведкі аб нараджэнні дзіцяці, выдадзенай органам запісу актаў грамадзянскага стану.

Артыкул 11. Памер дапамогі

Дапамога ў сувязі з нараджэннем дзіцяці выплачваецца аднаразова ў трохкратным памеры ўстаноўленай у рэспубліцы мінімальнай заработнай платы.

У выпадку нараджэння, усынаўлення, апекі двух ці больш дзяцей дапамога выплачваецца на кожнае дзіця.

Артыкул 12. Дапамога маці, якая стала на ўлік да 12-тыднёвага тэрміну цяжарнасці

Права на дапамогу маюць жанчыны, якія сталі на ўлік у жаночай кансультацыі да 12-тыднёвага тэрміну цяжарнасці, рэгулярна наведвалі яе і выконвалі прадпісанні ўрачоў на працягу ўсяго тэрміну цяжарнасці на падставе даведкі, выдадзенай жаночай кансультацыяй.

Дапамога выплачваецца аднаразова ў памеры 50 працэнтаў дапамогі ў сувязі з нараджэннем дзіцяці ў парадку, які вызначаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

РАЗДЗЕЛ IV. ДАПАМОГА ПА ДОГЛЯДУ ЗА ДЗІЦЕМ ВА ЎЗРОСЦЕ ДА 3 ГАДОЎ

Артыкул 13. Права на дапамогу

Права на дапамогу па догляду за дзіцем да дасягнення ім узросту 3 гадоў маюць сем'і, а таксама ўсынавіцелі, апекуны, якія выхоўваюць дзяцей указанага ўзросту.

Артыкул 14. Памер дапамогі

Дапамога назначаецца ў памеры 120 працэнтаў устаноўленай у рэспубліцы мінімальнай заработнай платы і выплачваецца штомесячна з дня афармлення водпуску па догляду за дзіцем (непрацуючым жанчынам з дня нараджэння дзіцяці) па дзень дасягнення ім узросту 3 гадоў.

Калі ў час водпуску па догляду за дзіцем да дасягнення ім трохгадовага ўзросту нараджаецца наступнае дзіця, то за перыяд прадастаўляемага жанчыне водпуску па цяжарнасці і родах дапамога па догляду за дзіцем ва ўзросце да 3 гадоў выплачваецца ў поўным памеры.

У перыяд знаходжання ў водпуску па догляду за дзіцем ва ўзросце да 3 гадоў маці або іншая асоба, якая фактычна ажыццяўляе догляд за дзіцем, могуць працаваць на ўмовах няпоўнага рабочага часу (але не больш палавіны месячнай нормы) або дома. Пры гэтым за імі захоўваецца права на атрыманне дапамогі ў поўным памеры.

У выпадку прыпынення водпуску па догляду за дзіцем ва ўзросце да 3 гадоў у сувязі з выхадам на работу на поўны рабочы дзень або на работу на ўмовах няпоўнага рабочага часу (больш паловы месячнай нормы), а таксама пры афармленні дзіцяці ў дзіцячую дашкольную ўстанову дапамога выплачваецца ў памеры 50 працэнтаў ад устаноўленай дапамогі.

Маці або бацька, іншыя асобы, якія знаходзяцца ў водпуску па догляду за дзіцем і адначасова працягваюць вучобу ў прафесіянальна-тэхнічных, сярэдніх спецыяльных і вышэйшых навучальных установах з адрывам ад вытворчасці, маюць права на атрыманне стыпендыі і дапамогі ў поўным памеры.

РАЗДЗЕЛ V. ДАПАМОГА НА ДЗЯЦЕЙ ВА ЎЗРОСЦЕ ЗВЫШ 3 ГАДОЎ

Артыкул 15. Права на дапамогу

Сем'і, якія выхоўваюць дзяцей ва ўзросце ад 3 да 16 гадоў (навучэнцаў дзённых сярэдніх школ, гімназій, ліцэяў і іншых падобнага тыпу навучальных устаноў да іх заканчэння, а таксама навучэнцаў, якія вучацца за кошт асабістых сродкаў у вышэйшых, сярэдніх спецыяльных навучальных установах і на курсах, што працуюць па рэжыму навучальных устаноў у дзённы час, і не атрымліваюць стыпендый, — да 18 гадоў), маюць права на штомесячную дапамогу пры ўмове выплаты бацькамі ўзносаў на дзяржаўнае сацыяльнае страхаванне.

Права на такую дапамогу маюць бацькі, прызнаныя ва ўстаноўленым парадку беспрацоўнымі, якія атрымліваюць дапамогу па беспрацоўю, а таксама непрацаздольныя бацькі.

Дапамога назначаецца з дня, які наступае за днём дасягнення дзіцем адпаведнага ўзросту.

Артыкул 16. Памер дапамогі і ўмовы выплаты

Дапамога ўстанаўліваецца ў памеры:

50 працэнтаў мінімальнай заработнай платы на дзяцей ва ўзросце ад 3 да 6 гадоў;

60 працэнтаў мінімальнай заработнай платы на дзяцей ва ўзросце ад 6 да 13 гадоў;

70 працэнтаў мінімальнай заработнай платы на дзяцей ва ўзросце ад 13 да 16 гадоў (навучэнцаў дзённых сярэдніх школ, гімназій, ліцэяў і іншых падобнага тыпу навучальных устаноў да іх заканчэння, а таксама навучэнцаў, якія вучацца за кошт асабістых сродкаў у вышэйшых, сярэдніх спецыяльных навучальных установах і на курсах, што працуюць па рэжыму навучальных устаноў у дзённы час, і не атрымліваюць стыпендый, — да 18 гадоў).

Дапамога назначаецца на кожнае дзіця і выплачваецца:

у поўным аб'ёме пры ўмове, што сярэдні сукупны даход на члена сям'і ў месяц не перавышае двухразовай велічыні мінімальнай заработнай платы;

у памеры 50 працэнтаў ад устаноўленай дапамогі пры ўмове, што сярэдні сукупны даход на члена сям'і ў месяц не перавышае трохразовай велічыні мінімальнай заработнай платы.

Дапамога на дзяцей сем'ям, якія выхоўваюць дзіця-інваліда, дзіця, інфіцыраванае вірусам імунадэфіцыту чалавека або хворае СНІДам, ва ўзросце да 16 гадоў, а таксама сем'ям ваеннаслужачых тэрміновай службы назначаецца і выплачваецца незалежна ад сукупнага даходу на члена сям'і.

РАЗДЗЕЛ VI. ДАПАМОГІ ПА ДОГЛЯДУ ЗА ХВОРЫМ ДЗІЦЕМ, ЗА ДЗІЦЕМ ВА ЎЗРОСЦЕ ДА 3 ГАДОЎ У ВЫПАДКУ ХВАРОБЫ МАЦІ І ДЗІЦЕМ-ІНВАЛІДАМ ВА ЎЗРОСЦЕ ДА 16 ГАДОЎ

Артыкул 17. Права на дапамогу па догляду за хворым дзіцем, за дзіцем ва ўзросце да 3 гадоў у выпадку хваробы маці

Права на дапамогу па догляду за хворым дзіцем, якому не споўнілася 14 гадоў, па догляду за дзіцем ва ўзросце да 3 гадоў у выпадку хваробы маці маюць працуючыя маці ці іншы працуючы сваяк, які фактычна ажыццяўляе догляд за дзіцем, а таксама бацька ці маці — выхавальнік апякунскай (прыёмнай) сям'і, апякун дзіцяці.

Падставай для назначэння дапамогі з'яўляецца лісток непрацаздольнасці, а для навучэнцаў, ваеннаслужачых і прыраўненых да іх асоб — медыцынская даведка.

Артыкул 18. Перыяд выплаты і памер дапамогі

Дапамога па догляду за хворым дзіцем, якому не споўнілася 14 гадоў, выдаецца за перыяд, на працягу якога дзіця па заключэнню ўрача мае патрэбу ў доглядзе, але не больш чым за 14 каляндарных дзён у памеры 100 працэнтаў сярэдняга заработку (грашовага ўтрымання).

Пры стацыянарным лячэнні дзіцяці ва ўзросце да 14 гадоў, якое мае патрэбу па заключэнню ўрачоў у дадатковым доглядзе, асобам, указаным у частцы першай артыкула 17 дадзенага Закона, прадастаўляецца магчымасць знаходзіцца з ім у лячэбнай установе з выплатай дапамогі па догляду за дзіцем у памеры 100 працэнтаў сярэдняга заработку за ўвесь перыяд, на працягу якога дзіця мае патрэбу ў доглядзе.

Дапамога па догляду за дзіцем ва ўзросце да 3 гадоў у выпадку хваробы маці або іншай асобы, якая фактычна ажыццяўляе догляд за дзіцем, выдаецца за ўвесь перыяд, калі па заключэнню ўрача ўказаныя асобы не могуць ажыццяўляць догляд за дзіцем, у памеры 100 працэнтаў сярэдняга заработку.

Асобам, якія знаходзяцца ў водпуску па догляду за дзіцем ва ўзросце да 3 гадоў і адначасова працуюць на ўмовах няпоўнага рабочага часу (але не больш палавіны месячнай нормы), дапамога па догляду за хворым дзіцем выдаецца ў памеры 100 працэнтаў сярэдняга заработку.

Маці, бацьку або іншаму сваяку ў перыяд знаходжання ў водпуску па догляду за дзіцем да дасягнення ім узросту 3 гадоў дапамога па догляду за хворым дзіцем не выдаецца.

Артыкул 19. Права на дапамогу па догляду за дзіцем-інвалідам ва ўзросце да 16 гадоў

Права на дапамогу па догляду за дзіцем-інвалідам ва ўзросце да 16 гадоў маюць непрацуючыя і не атрымліваючыя пенсіі маці, бацька або іншы сваяк, які фактычна ажыццяўляе догляд за дзіцем, а таксама апякун пры наяўнасці медыцынскага заключэння, выдадзенага ўстановай аховы здароўя ў парадку, што ўстанаўліваецца Міністэрствам аховы здароўя Рэспублікі Беларусь.

Дапамога ўстанаўліваецца на кожнае дзіця-інваліда ва ўзросце да 16 гадоў у памеры мінімальнай заработнай платы, калі няма права на больш высокі памер гэтай дапамогі, і выплачваецца штомесячна.

Аднаму з працуючых бацькоў, апекуну (папячыцелю), у сям'і якіх выхоўваецца дзіця-інвалід ва ўзросце да 16 гадоў, выдаецца дапамога на ўвесь перыяд санаторна-курортнага лячэння дзіцяці-інваліда (з улікам часу на праезд) пры наяўнасці медыцынскага заключэння аб неабходнасці індывідуальнага догляду дзіцяці ў памеры 100 працэнтаў сярэдняга заработку.

Артыкул 20. Права на дапамогу на дзяцей ва ўзросце да 16 гадоў, інфіцыраваных вірусам імунадэфіцыту чалавека або хворых СНІДам

Права на дапамогу маюць сем'і, у якіх выхоўваюцца дзеці ва ўзросце да 16 гадоў, інфіцыраваныя вірусам імунадэфіцыту чалавека або хворыя СНІДам, пры наяўнасці медыцынскага заключэння, выдадзенага ўстановай аховы здароўя ў парадку, што ўстанаўліваецца Міністэрствам аховы здароўя Рэспублікі Беларусь.

Дапамога ўстанаўліваецца ў памеры 150 працэнтаў мінімальнай заработнай платы.

РАЗДЗЕЛ VII. НАДБАЎКІ ДА ДЗЯРЖАЎНЫХ ДАПАМОГ

Артыкул 21. Надбаўка да дапамогі на дзяцей адзінокім маці, разведзеным мужчынам і жанчынам, калі адзін з бацькоў ухіляецца ад выплаты аліментаў, на дзяцей адзінокім маці з ліку дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў — былых выхаванцаў дзіцячых дамоў (школ-інтэрнатаў), на дзяцей-інвалідаў

Адзінокім маці, разведзеным мужчынам і жанчынам, калі адзін з бацькоў ухіляецца ад выплаты аліментаў або ў іншых выпадках, прадугледжаных заканадаўствам, калі спагнанне аліментаў немагчыма, выплачваецца штомесячная надбаўка да дапамогі на кожнае дзіця адпаведнага ўзросту ў памеры 25 працэнтаў ад устаноўленай дапамогі.

Адзінокім маці з ліку дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў — былых выхаванцаў дзіцячых дамоў (школ-інтэрнатаў) і маюць на сваім утрыманні дзяцей, сем'ям, якія выхоўваюць і навучаюць дзяцей-інвалідаў ва ўзросце да 16 гадоў, калі адсутнічае магчымасць выхавання і навучання дзіцяці-інваліда ў агульных або спецыяльных дашкольных і навучальных установах, выплачваецца штомесячная надбаўка да дапамогі на кожнае дзіця адпаведнага ўзросту ў памеры 50 працэнтаў ад устаноўленай дапамогі.

Надбаўка да дапамогі на дзіця адзінокім маці выплачваецца з дня афармлення водпуску па догляду за дзіцем па дзень дасягнення ім узросту 16 гадоў (навучэнцам дзённых сярэдніх школ, гімназій, ліцэяў і іншых падобнага тыпу навучальных устаноў да іх заканчэння, а таксама навучэнцам, якія вучацца за кошт асабістых сродкаў у вышэйшых, сярэдніх спецыяльных навучальных установах і на курсах, што працуюць па рэжыму навучальных устаноў у дзённы час, і не атрымліваюць стыпендый, — да 18 гадоў), непрацуючым працаздольным адзінокім маці — з дня нараджэння дзіцяці па дзень дасягнення ім узросту 8 гадоў.

Пры ўступленні адзінокай маці ў шлюб за ёй захоўваецца права на атрыманне надбаўкі да дапамогі на дзяцей, якія нарадзіліся да ўступлення ў шлюб.

Пры наяўнасці права на надбаўку да дапамогі па розных падставах, прадугледжаных у гэтым артыкуле, надбаўка выплачваецца па адной з указаных падстаў.

Артыкул 22. Надбаўка да дапамогі на дзяцей ваеннаслужачых тэрміновай службы

Права на надбаўку да дапамогі на дзяцей маюць асобы, якія фактычна ажыццяўляюць догляд за дзецьмі ваеннаслужачых тэрміновай службы:

салдат, матросаў, сяржантаў і старшын тэрміновай службы, ваенных будаўнікоў, а таксама курсантаў і слухачоў, якія атрымліваюць курсанцкія аклады ваенных вучэбных устаноў;

курсантаў школ падрыхтоўкі прапаршчыкаў і мічманаў;

салдат, матросаў, сяржантаў, старшын, прапаршчыкаў, старшых прапаршчыкаў, мічманаў, старшых мічманаў і афіцэраў запасу, якія прызываюцца на вучэбныя зборы і на момант прызыву часова не працуюць.

Надбаўка да дапамогі на дзяцей ваеннаслужачых тэрміновай службы выплачваецца штомесячна на кожнае дзіця ў памеры 50 працэнтаў ад устаноўленай дапамогі за ўвесь перыяд службы ці вучэбных збораў бацькі.

РАЗДЗЕЛ VIII. НАЗНАЧЭННЕ І ВЫПЛАТА ДАПАМОГ І НАДБАВАК ДА ІХ

Артыкул 23. Парадак назначэння і выплаты дапамог і надбавак да іх

Назначэнне і выплата дапамог і надбавак да іх, прадугледжаных дадзеным Законам, ажыццяўляюцца, як правіла, па месцы работы, вучобы (службы) маці дзіцяці, а калі маці не працуе і не вучыцца — па месцы работы або вучобы (службы) бацькі дзіцяці (усынавіцеля, апекуна) ці іншага сваяка, які мае права на дапамогу ў сувязі з выхаваннем дзіцяці або доглядам за ім, на падставе заявы і дакументаў, што прадастаўляюцца ў парадку, вызначаным дзеючым заканадаўствам.

Дапамогі і надбаўкі да іх назначаюцца спецыяльнай камісіяй па назначэнню дапамог сем'ям, якія выхоўваюць дзяцей, што ствараецца на прадпрыемствах, ва ўстановах і арганізацыях незалежна ад форм уласнасці і гаспадарання з прадстаўнікоў адміністрацыі (уласніка) і працоўнага калектыву ў парадку, які вызначаецца Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Дапамогі і надбаўкі да іх жанчынам з ліку ваеннаслужачых, асоб радавога і начальніцкага складу органаў дзяржаўнай бяспекі і ўнутраных спраў назначаюцца і выплачваюцца па месцы іх службы.

Калі маці дзіцяці ці асоба, якая мае права на атрыманне дапамог і надбавак, прадугледжаных дадзеным Законам, не працуе і не вучыцца, яны назначаюцца камісіямі, што ствараюцца выканаўчымі камітэтамі раённых, гарадскіх, раённых у гарадах Саветаў народных дэпутатаў, і выплачваюцца органамі сацыяльнага забеспячэння па месцы жыхарства.

Дапамога сем'ям, якія выхоўваюць дзяцей ва ўзросце ад 3 да 16 гадоў (навучэнцаў дзённых сярэдніх школ, гімназій, ліцэяў і іншых падобнага тыпу навучальных устаноў да іх заканчэння, а таксама навучэнцаў, якія вучацца за кошт асабістых сродкаў у вышэйшых, сярэдніх спецыяльных навучальных установах і на курсах, што працуюць па рэжыму навучальных устаноў у дзённы час, і не атрымліваюць стыпендый, — да 18 гадоў), у выпадку, калі працаздольныя бацькі або бацька ў поўнай сям'і не працуюць, не вучацца і не зарэгістраваны ў дзяржаўнай службе занятасці ў якасці беспрацоўных, якія маюць і мелі права на дапамогу па беспрацоўю, не назначаецца і не выплачваецца.

Выканаўчыя камітэты мясцовых Саветаў народных дэпутатаў маюць права ў асобных выпадках дазваляць з улікам канкрэтных уважлівых прычын выплату дапамогі на дзяцей грамадзянам, згубіўшым работу па не залежных ад іх абставінах і не зарэгіставаным у дзяржаўнай службе занятасці або зарэгістраваным, але ў якіх няма права на дапамогу па беспрацоўю.

Дапамога на дзяцей, якія выхоўваюцца ў няпоўнай сям'і непрацуючай працаздольнай маці (бацькам), назначаецца і выплачваецца органамі сацыяльнага забеспячэння да дасягнення дзіцем узросту 8 гадоў.

Артыкул 24. Тэрмін звароту за дапамогамі і надбаўкамі, іх назначэнне і выплата

Дапамогі і надбаўкі да іх, прадугледжаныя дадзеным Законам, назначаюцца і выплачваюцца, калі зварот за імі паступіў не пазней шасці месяцаў з дня ўзнікнення права на дапамогу.

У выпадку звароту за гэтымі дапамогамі і надбаўкамі па заканчэнні шасці месяцаў з дня ўзнікнення права яны назначаюцца і выплачваюцца з месяца паступлення звароту.

Заявы аб назначэнні дапамог і надбавак да іх разглядаюцца органамі, што назначаюць дапамогі, не пазней дзесяці дзён з дня іх падачы з усімі дакументамі.

У выпадку адмовы ў назначэнні дапамогі адпаведны орган не пазней пяці дзён пасля вынясення рашэння выдае або высылае заяўніку паведамленне аб адмове з указаннем яе прычын і парадку абскарджання, а таксама вяртае дакументы.

Артыкул 25. Асобы парадак выплаты дапамог і надбавак да іх

За час знаходжання дзіцяці ў дзіцячай установе на дзяржаўным забеспячэнні дзяржаўныя дапамогі не выплачваюцца.

Калі гэтыя дзеці знаходзяцца ў перыяд летніх канікул у бацькоў або асоб, якія іх замяняюць, дапамога назначаецца і выплачваецца ў адпаведнасці з узростам дзіцяці на агульных падставах.

За час знаходжання дзяцей на стацыянарным лячэнні ў бальніцы, клініцы і іншых лячэбных установах належныя дапамогі выплачваюцца поўнасцю.

Навучэнцам прафесіянальна-тэхнічных і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў, а таксама працуючым падлеткам, акрамя тых, якія вучацца ў школе і працуюць, ва ўзросце да 16 гадоў дзяржаўныя дапамогі не назначаюцца і не выплачваюцца.

Артыкул 26. Выплата дапамог і надбавак да іх за мінулы час

Назначаныя сумы дапамог і надбавак да іх, незапатрабаваныя своечасова, выплачваюцца аднаразова за мінулы час, але не больш чым за 3 гады да звароту за атрыманнем дапамогі.

Сумы дапамог і надбавак да іх, не атрыманыя своечасова па віне органа, які назначае або выплачвае дапамогі, выплачваюцца аднаразова за мінулы час без абмежавання якім-небудзь тэрмінамі і падлягаюць індэксацыі за гэты тэрмін.

Артыкул 27. Спрэчкі, звязаныя з назначэннем і выплатай дапамог і надбавак да іх

Спрэчкі, звязаныя з назначэннем і выплатай дапамог і надбавак да іх, вырашаюцца:

вышэйстаячым органам, які рэгулюе пытанні дзяржаўнага сацыяльнага страхавання, пры назначэнні дапамог і надбавак да іх па месцы работы (вучобы);

вышэйстаячымі ў парадку падпарадкаванасці органамі дзяржаўнай бяспекі і ўнутраных спраў у выпадку назначэння дапамог і надбавак да іх у парадку, прадугледжаным часткай трэцяй артыкула 23 дадзенага Закона;

выканаўчым камітэтам адпаведнага мясцовага Савета народных дэпутатаў у выпадку назначэння дапамог і надбавак да іх у парадку, прадугледжаным часткай чацвёртай артыкула 23 дадзенага Закона.

У выпадку нязгоды зацікаўленай асобы з вынікамі разгляду спрэчкі органам, які вынес рашэнне, яно можа быць абскарджана ў судовым парадку.

Артыкул 28. Выплата дапамог сем'ям, якія выехалі за мяжу

Сем'і, якія выехалі за мяжу (на тэрмін звыш двух месяцаў), страчваюць права на атрыманне дапамог на ўвесь час знаходжання за мяжой.

Артыкул 29. Правы мясцовых Саветаў народных дэпутатаў

Мясцовыя Саветы народных дэпутатаў у межах сваіх правоў могуць уводзіць для сем'яў, якія выхоўваюць дзяцей, за кошт сродкаў мясцовых бюджэтаў больш ільготныя ў параўнанні з дадзеным Законам умовы выплаты дапамог і надбавак да іх, дадатковыя віды дапамог і надбавак да іх, накіраваныя на вырашэнне сацыяльных, дэмаграфічных і іншых рэгіянальных праблем.

Артыкул 30. Правы працоўных калектываў

Прадпрыемствы, арганізацыі, установы маюць права за кошт уласных сродкаў, што накіроўваюцца на спажыванне, устанаўліваць для сваіх работнікаў, якія выхоўваюць дзяцей, дадатковыя дапамогі і льготы на падставах, прадугледжаных у калектыўных дагаворах і пагадненнях.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь
С. ШУШКЕВІЧ.

30 кастрычніка 1992 г.
г. Мінск.

ПАСТАНОВА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

АБ УВЯДЗЕННІ Ў ДЗЕЯННЕ ЗАКОНА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ «АБ ДЗЯРЖАЎНЫХ ДАПАМОГАХ СЕМ'ЯМ, ЯКІЯ ВЫХОЎВАЮЦЬ ДЗЯЦЕЙ»

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **п а с т а н а ў л я е:**

1. Увесці ў дзеянне Закон Рэспублікі Беларусь «Аб дзяржаўных дапамогах сем'ям, якія выхоўваюць дзяцей» з 1 студзеня 1993 года.

2. У далейшым да прывядзення заканадаўства Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з Законам Рэспублікі Беларусь «Аб дзяржаўных дапамогах сем'ям, якія выхоўваюць дзяцей» дзеючыя акты заканадаўства прымяняюцца ў той частцы, у якой яны не супярэчаць гэтаму Закону.

3. Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь у двухмесячны тэрмін пасля ўвядзення ў дзеянне гэтага Закона:

3. 1. Накіраваць у Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь прапановы аб прывядзенні заканадаўчых актаў Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з Законам Рэспублікі Беларусь «Аб дзяржаўных дапамогах сем'ям, якія выхоўваюць дзяцей»;

3.2. Прыняць неабходныя рашэнні па забеспячэнню практычнай рэалізацыі палажэнняў Закона;

3. 3. Прывесці рашэнні Урада Рэспублікі Беларусь у адпаведнасць з указаным Законам;

3. 4. Забяспечыць перагляд і адмену міністэрствамі, дзяржаўнымі камітэтамі і ведамствамі Рэспублікі Беларусь іх нарматыўных актаў, у тым ліку інструкцый, якія супярэчаць указанаму Закону.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь
С. ШУШКЕВІЧ.

30 кастрычніка 1992 г.   г. Мінск

БЕЛАРУСКІ ПРАВАПІС:

ПЕРАМЕНЫ НЕПАЗБЕЖНЫЯ. АЛЕ ЯКІЯ І КАЛІ?

Гэтыя пытанні сталі перад рэспубліканскай навуковай канферэнцыяй «Праблемы беларускага правапісу», што прайшла 19—20 лістапада ў Мінску.

Цяпер у нас, як заўважыў адзін дасціпнік, новы прынцып пісьма—«хто як хоча, так і піша». Карыстальнікі пісьмовай мовы ўсё больш прынцыпова трымаюцца аднаго з двух правапісных варыянтаў. Першы, афіцыйны, грунтуецца на пастанове СНК БССР 1933 года, якая змяніла ранейшую беларускую граматыку, распрацаваную Браніславам Тарашкевічам і яго паслядоўнікамі. Асноўнае, што было страчана пры гэтым, — передача асаблівасцей беларускага вымаўлення на пісьме: асіміляцыйнай мяккасці, якання і інш. Так, з восені 1933 года назва нашай газеты скарацілася і стала не **«Зьвязда»**, а **«Звязда»**. Замест **сьнег, дзьверы, позьні** сталі пісаць **снег, дзверы, позні**. Замест **ня буду — не буду** і г. д. У выніку з'явіліся падставы гаварыць пра «ачарсценне», ачужэнне мовы — што ніколькі не дзіўна ў той сітуацыі, калі натуральнае беларускае слова можна было часцей пра ытаць, чым пачуць.

«Тарашкевіца», самахоць вернутая ва ўжытак нашымі сучаснікамі-адраджэнцамі, была іх свядомым выклікам многім ненатуральным з'явам у мове і вінаватай у гэтым, па іх выразу, «наркамаўцы».

І тады, быццам цень, няўзнак,
Безгалосы слуга граматык
Раптам выступіў Мяккі Знак
На арэну смяротных схватак...,—

як напісаў Сокалаў-Воюш у сваёй паэме з сімвалічна-нямой назвай «Ь». Паступова апазіцыйны правапіс паставіў прапапіс афіцыйны перад неадкладнай патрэбай удасканалення.

Яшчэ два гады назад Вярхоўны Савет даручыў Акадэміі навук распрацаваць свае прапановы па гэтым пытанні. Сёлета вясной адбыўся арганізацыйны сход вучоных, дзе была створана рабочая група. Да лістападаўскай канферэнцыі рыхтаваліся ажно чатыры зацікаўленыя бакі — акадэмічны Інстытут мовазнаўства імя Я. Коласа, Міністэрства адукацыі, Саюз пісьменнікаў і Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны.

Увесь ход папярэдняга абмеркавання правапіснай праблемы паказваў: і навукоўцы, і грамадскасць маюць на яе самыя разнастайныя, спрэчныя погляды. Невыпадкова ўсім тым, хто піша і чытае, вучыць і вучыцца па-беларуску, лістапад уяўляўся парой завяршэння дыскусій і канкрэтных адказаў. Гэтаму магла пасадзейнічаць толькі магутная каардынацыйная работа. Аднак для асноўнага звяна — інстытута мовазнаўства яна аказалася непасільнай. Па волі жорсткага лёсу якраз у гэты час інстытут перажываў рэзкае скарачэнне штатаў — агульная для ўсёй акадэміі карціна, калі эканамічныя праблемы цясняць навуковыя...

Магчыма таму ўдзельнікам канферэнцыі не было прапанавана ніякіх канкрэтных праектаў і распрацовак, акрамя запоўненай анкеты. Такім чынам, двухдзённае пасяджэнне і не магло стаць падсумаваннем — яно яшчэ раз звялося да высвятлення асабістых меркаванняў навукоўцаў.

На ўзроўні асабістых прапаноў выступіў і дырэктар інстытута мовазнаўства Аляксандр Падлужны. Як спецыяліст па арфаэпіі (правілах вымаўлення), ён засяродзіў увагу на праблеме № 1—праблеме мяккага знака. На погляд Аляксандра Іосіфавіча, па-першае, «мілая нашаму сэрцу асіміляцыйная мяккасць мае тэндэнцыю да страты», а, па-другое, гэта ёсць толькі адзін з многіх тыпаў дыялектнага маўлення беларусаў. Таму, як ён лічыць, увядзенне мяккага знака хаця б і спрыяла мілагучнасці гутарковай мовы, але паставіла б у бядотнае становішча тых, хто піша. Яны, вымушаныя вярнуцца да складаных правілаў, адразу стануць непісьменнымі. Нават чыста аб'ёмна мяккі знак павялічыць тэкст на 2 працэнты. Куды працэй пры навучанні ўдзяліць больш увагі той жа арфаэпіі... А. Падлужны зрабіў таксама прапанову: паслядоўна захоўваючы цяперашняе правіла не пісаць мяккі знак перад мяккімі зычнымі, скараціць яго і ў тых словах, дзе ён выпадкова, па традыцыі, захаваўся. Напрыклад, пісаць не **пісьменнік**, а **пісменнік**, не **ледзьве**, а **ледзве**. Замест гэтага мяккі знак прапаноўвалася вярнуць у пазіцыю апострафа (**зьесці, зьехаць**). Тым не менш гэты, зусім лагічны з навуковага пункту погляду падыход так нявыгадна ўразіў залу псіхалагічна: божа, зноў замах на сірату беларускай граматыкі!

Тут адчуваўся саюз большасці — саюз сімпатыі да «значка беларускасці». Многія без сумнення адводзяць яму ранейшае месца ў граматыцы, за выключэннем выпадкаў паміж падвойнымі зычнымі (галлё, куцця), якія немагчыма вымавіць цвёрда. Аднак прынцыпова нявысветленым застаецца момант: ці бываюць вяртанні мовы да сябе ў мінулым?

Правапісная камісія ТБМ рыхтавала да канферэнцыі не проста папраўкі, а «поўны арфаграфічны кодэкс». Праўда, прадстаўляючы яго, сакратар камісіі Сяргей Запрудскі зноў жа спасылаўся на «некалькі варыянтаў падыходаў». Адчувалася, яны накоплены ў выніку вялізнай, аб'ёмнай працы, якую не ўдаецца адназначна падсумаваць. Маладым навукоўцам бракавала не ведаў, а... кансерватызму, і яны гэта самі прызнавалі.

Што, напрыклад, можа даць абсалютызацыя фанетычнага прынцыпу пісьма (пішы чк чуеш), да чаго так схільна камісія ТБМ? Часам непазнавальныя формы тыпу **праскі, рыскі, латыскі, гарацкі** (замест **пражскі, рыжскі, латышскі, гарадскі**). **Даклаччык, лёччык** — замест **дакладчык, лётчык**. **Мавазнаўства** — замест **мовазнаўства** і г. д. Гэтага прыкладу душа старых філолагаў не вытрывала. Пачуліся рэплікі: «Разбурацць мову разбурацць!», а шаноўны Іван Навуменка пакінуў залу. Шаноўны доктар Суднік не прамінуў пажартаваць: а што будуць значыць словы «танкагубы» ці «шаравокі» — здагадваецеся?

Яшчэ адзін радыкальны праект беларусізацыі правапісу прадставіў прафесар Гродзенскага універсітэта Павел Сцяцко. Ён, у прыватнасці, прапануе смялей падпарадкоўваць фанетычным законам нашай мовы запазычаную лексіку. Перадаваць яканне (анемія, апярэта, антысяміт, галярэя, плянарны, мятро); пераход ненаціскнога **э** ў **а** (ацатон, антракот, гліцарына, інтарвент, жале, канфедаратка, крадыт, ордар, рапартаж, цанзура); устаўныя галосныя на канцы слоў перад **л, р** (ансамбаль, бурмістар, літар, метар, міністар); адкінуць неўласцівыя беларускай мове канчаткі **-ій, -ый** (пралетар, каментар, алюмінь). Замацаваць некаторыя іншамоўныя словы ў новым напісанні, якое адпавядае іх народнаму вымаўленню: Вятнам, кампутар, Нью-Ёрк... Многія з гэтых прапаноў зала ўспрыняла як слушныя. Аднак апаненты Сцяцко — Барыс Пятровіч (Полацк) і Аляксандр Булыка (Мінск) прапанавалі прааналізаваць падобныя моўныя з'явы больш комплексна. І адказаць на непазбежныя пытанні: а як тады пісаць — «дамакратыя» ці «дэмакратыя»? «Паатычны» ці «паэтычны»? «Эгіда» ці «агіда»?

Так стала асабліва відавочнай патрэба вывяраць неабходнасць моўна-правапісных зрухаў не толькі прынцыпамі, але і аб'ектыўнай мэтазгоднасцю. Не навязваць мове тое, да чаго яна яшчэ не наблізілася, як, між іншым, не захоўваць і тое, што ў ёй ужо адмерла. У прыватнасці, А. Булыка звярнуў увагу, што зусім не адпавядаюць беларускай моўнай традыцыі формы тыпу **бэнзын, габінэт, парлямант, філялёгія**, якімі стракацяць сучасныя тэксты «пад Тарашкевіча». Усе яны — замацаванне колішняга польскага ўплыву.

Між іншым, адказваючы на заклікі да адраджэнскай «мякказначнай» прэсы прыпыніць сваю «падрыўную работу» супраць нарматыўнага правапісу, Вінцук Вячорка выказаў сваю ўпэўненасць, што і надалей нам не пазбегнуць двуварыянтавасці. На яго думку, будучыня беларускай мовы звязана з кампрамісным збліжэннем абодвух варыянтаў. І гэты прагноз зусім рэальны: на гутарковы варыянт «тарашкевіцы» зусім нядаўна перайшла радыёпраграма «Беларуская маладзёжная», выйшаў першы нумар новага часопіса маладых літаратараў «Першацьвет»...

Такім чынам, трэба думаць, у бліжэйшы час небяспечная нестабільнасць будзе нарастаць. Будуць нарастаць не толькі псіхалагічны дыскамфорт носьбітаў мовы, але і іх расчараванні, сутычкі розных моўных густаў... У гэтым сэнсе хутка стане зразумела, што поўная дэмакратыя прайграе перад карысцю і перавагай поўнага заканапаслушэнства: якім бы ні быў нарматыўны правапіс, яго захаванне ёсць элемент жыцця у прававой дзяржаве.

«Больш чым наіўна думаць,— падкрэсліў Ніл Гілевіч,— што пры такім разнабоі ў правапісе, які сёння назіраецца ў беларускай прэсе, наша мова служыць станаўленню дзяржавы, умацаванню яе аўтарытэту ў вачах грамадскасці. На фоне небывалага развалу ў эканоміцы, у гаспадарцы, у сацыяльнай сферы — развал у літаратурнай мове, можа быць, найбольш небяспечны».

Наколькі засцерагла нас ад гэтага развалу прадстаўнічая канферэнцыя? Да яе вынікаў можна аднесці невялікую пастанову, згодна з якой павінна быць створана правапісная камісія. А пакуль жа — да прыняцця новага правапісу — удзельнікі канферэнцыі заклікаюць усіх карыстацца правіламі 1959 года ў афіцыйных друкаваных выданнях і ў школьнай практыцы.

Алена ЦІХАНОВІЧ.

РОЗГАЛАС

ПАМЯЦІ ПАЎСТАНЦАЎ

Прадстаўнікі розных грамадскіх рухаў — БНФ, згуртавання «Бацькаўшчына», Беларускай сацыял-дэмакратычнай грамады, БЗВ, Нацыянал-дэмакратычнай, Аб'яднана-дэмакратычнай і Сялянскай партый Беларусі ўтварылі аргкамітэт па святкаванні гадавіны Слуцкага паўстання. Ён звярнуўся ў рэдакцыю «Звязды» з просьбай азнаёміць чытачоў з праграмай мерапрыемстваў.

27 ЛІСТАПАДА. Беларусь. Жалобныя набажэнствы ў хрысціянскіх бажніцах усіх канфесій у памяць беларускіх ваяроў, якія загінулі за незалежнасць Бацькаўшчыны. Догляд магіл змагароў.

МІНСК. 12.00. Ускладанне вянка да дома Эдварда Вайніловіча (пл. Незалежнасці), у слуцкім доме якога 14—15 лістапада 1920 г. адбыўся Першы беларускі з'езд Случчыны.

МІНСК. ДОМ ЛІТАРАТАРА. 15.00. Навуковая канферэнцыя. 18.30. Адкрыццё мастацкай выстаўкі суполкі «Пагоня». 19.00. Урачысты сход і публіцыстычна-мастацкая вечарына.

28 ЛІСТАПАДА. МІНСК. 8.30. Аўтапрабег па маршруце Мінск — Семежава — Слуцк. Мястэчка Семежава. 11.00—12.00. Асвячэнне памятнага крыжа ў гонар загінуўшых паўстанцаў. Прабег да Слуцка.

СЛУЦК. 14.00. Закладка помніка слуцкім паўстанцам. Мітынг. 17.00. Гарадскі палац культуры. Урачыстае пасяджэнне і вечарына.

29 ЛІСТАПАДА. Салігорск. 13.00. Краязнаўчы музей. Адкрыццё выстаўкі «Постаці Бацькаўшчыны» суполкі «Пагоня» Саюза мастакоў Беларусі.

Аргкамітэт запрашае дэмакратычную грамадскасць краіны прыняць удзел у святкаванні гадавіны Слуцкага паўстання, а камерцыйныя арганізацыі — выступіць фундатарамі свята.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

«ГОЛАС АМЕРЫКІ»

Паводле паведамлення амерыканскай тэлекампаніі Эй-бі-сі, савецкая атамная падводная лодка «Камсамолец», якая затанула ля ўзбярэжжа Нарвегіі ў 1989 годзе, з'яўляецца крыніцай радыяцыі. Тэлекампанія прыводзіць словы канструктара лодкі Мікалая Носава, які сказаў, што на ёй адбываецца ўцечка цэзію-137, які выклікае рак. Мікалай Носаў сказаў таксама карэспандэнтам Эй-бі-сі, што калі не будуць прыняты меры, то ў бліжэйшыя два гады можа пачацца ўцечка радыеактыўнага плутонію, які знаходзіцца ў боегалоўках дзвюх тарпед. Расійскія і амерыканскія вучоныя вывучаюць магчымасці падняцця падводнай лодкі.

Прадстаўнік міністэрства сельскай гаспадаркі ЗША паведаміў, што чатыры банкі накіравалі папярэджанні аб невыкананні Масквой сваіх абавязацельстваў па вяртанню доўгу на агульную суму 11 мільёнаў долараў. У выніку Злучаныя Штаты прыпынілі дзеянні гарантый. Знешэканомбанк Расіі паведаміў аб пагашэнні доўгу.

Кітайскі рэактыўны авіялайнер са 141 пасажырам на борце разбіўся, урэзаўшыся ў гару. Усе пасажыры і члены экіпажа загінулі. «Боінг» быў пастаўлены Кітаю ў маі 1991 года.

Самалійскія тэрарысты адкрылі агонь па грузавым судне Арганізацыі Аб'яднаных Нацый з дабрачынным грузам дапамогі, якое імкнулася ўвайсці ў порт Магадзіша.

Савет Бяспекі ААН па-ранейшаму адмаўляецца адмяніць санкцыі супраць Ірака. Пакуль Багдад, на думку ААН, толькі часткова выконвае патрабаванні рэзалюцыі Савета Бяспекі: да цяперашняга часу няма падрабязнай інфармацыі адносна вытворчасці зброі масавага знішчэння ў Іраку. У краіне, акрамя гэтага, па-ранейшаму парушаюцца правы чалавека.

«НЯМЕЦКАЯ ХВАЛЯ»

Працягваюцца баі ў баснійскай сталіцы — Сараеве. Артылерыйскаму абстрэлу падвергнуты цэнтр горада і яго прыгарады. Сербы працягваюць таксама абстрэл паўночнай Босніі. Некалькі снарадаў трапілі ў бальніцу горада Градачар. Ёсць чалавечыя ахвяры.

Германскі бундэстаг асудзіў тэрарыстычныя акты ў горадзе Мёльне, у выніку якіх загінулі адна жанчына-турчанка і дзве турэцкія дзяўчынкі. «Гэты тэрарыстычны замах уяўляе сабой нападзенне на маральныя асновы свабоднай і дэмакратычнай дзяржавы», — падкрэсліў віцэ-прэзідэнт бундэстага Хайнц Кляйн. У Мёльне і іншых гарадах прайшлі дэманстрацыі пратэсту. Тысячы чалавек пратэставалі супраць расізму і варожых адносін да іншаземцаў. Урад Турцыі заявіў афіцыяльны пратэст ураду ФРГ.

Расійскі прэзідэнт Барыс Ельцын заклікаў палітычныя і дэмакратычныя сілы Расіі ў час пераходнага перыяду на працягу 1,5 года сумесна ажыццяўляць рэформы. Ельцын прапанаваў дабіцца дакладнага размежавання ўладных функцый. За тыдзень да адкрыцця чарговага з'езда народных дэпутатаў Расіі ён заклікаў іх да канструктыўнага супрацоўніцтва і паведаміў аб маючым адбыцца адхіленні ад пасады кіраўніка дзяржаўнага радыё і тэлебачання. Вечарам у аўторак Барыс Ельцын падпісаў указ аб вызваленні ад абавязкаў старшыні Дзяржтэлекампаніі «Астанкіна» Ягора Якаўлева.

Кіраўнікі аўтаномных рэспублік Расіі прапанавалі яшчэ на месяц прадоўжыць тэрмін надзвычайнага становішча ў Паўночнай Асеціі і Інгушэціі. Яны выказаліся таксама за працяглую ваенную прысутнасць Расіі ў крызісных рэгіёнах. У адпаведнасці з планамі Расія павінна стварыць на Каўказе прафесіянальную армію колькасцю 100 тысяч чалавек.

Нарада па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе мае намер узяць на сябе пасрэдніцкую ролю ў канфлікце на Каўказе. Кансультатыўны савет НБСЕ вырашыў накіраваць у Грузію пастаянную групу пасрэднікаў. Спачатку, на працягу трох месяцаў, яна будзе працаваць у Тбілісі.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

ПУНКТ ПОГЛЯДУ

ПРЫВАТЫЗАЦЫЯ, АЛЕ НЕ ПРАЛЕТАРЫЗАЦЫЯ

Беларусь уваўзае ў рынак, як загіпнатызаваны трус у пашчу ўдава. «Памяркоўная» большасць суграмадзян, калі б была іх воля, адхіснулася б, павярнула б назад, але...

Галоўная тэндэнцыя сацыяльна-эканамічнага развіцця прадвызначана. Пры ўсіх магчымых ваганнях і зігзагах у палітычным курсе Беларусі, гэтак жа як і іншых краін — наследніц СССР, рух да рынку незваротны. Але элементы рыначных адносін, ужо ўкаранёныя ў эканоміку, не толькі не вырашылі нашых сацыяльных праблем, але і абвастрылі многія з іх. Паводле агульнага меркавання экспертаў і замежных спецыялістаў, галоўная прычына эскалацыі цяжкасцей не ў рынку, а ў скажоным спалучэнні свабоднага прадпрымальніцтва з адміністрацыйным самавольствам у эканоміцы. Адсюль — патрабаванне неадкладнага раздзяржаўлення і прыватызацыі народнай гаспадаркі.

З [illegible]

Палохае невызначанасць шляхоў ад сацыялізму да капіталізму. [illegible]

У Расіі ўрад Я. Гайдара мае намер [illegible] дзяржавы адводзіцца менш чым паўтара года. Звесткі з Усходу аб падзенні курса ваўчэраў і іх скупцы камерцыйнымі структурамі сведчаць, што «ваўчэрызацыя» азначае не што іншае, як фарсіраваную капіталізацыю эканомікі і грамадства, канцэнтрацыю ўласнасці ў руках вузкага кола людзей і адчужэнне ад уласнасці, пралетарызацыю большай часткі насельніцтва. Не маючы ніякіх навыкаў прадпрымальніцкай дзейнасці, [illegible]

Праект прыватызацыі ў Беларусі [illegible]

[illegible]

Немэтазгоднай уяўляецца і паспешлівасць у ломцы статусу прадпрыемства. Першым этапам раздзяржаўлення трэба было б, на наш погляд, зрабіць перадачу прадпрыемстваў у распараджэнне працоўных калектываў і іх саветаў (СПК) у даўгачасную арэнду з правам выкупу. Вызваленыя ад дробязнай дзяржаўнай апекі, абароненыя законам ад кіраўніцкага дыктату і пастаўленыя перад суровымі рэальнасцямі рынку, працоўныя калектывы будуць проста вымушаны ў барацьбе за выжыванне ўключыць у справу ўвесь свой незапатрабаваны дагэтуль патэнцыял прадпрымальнасці, вытворчай актыўнасці. Прамая зацікаўленасць працоўнага калектыву ў лёсе свайго прадпрыемства можа паслужыць надзейным гарантам супраць расцягвання матэрыяльных каштоўнасцей, паглынання сферы вытворчасці бюракратыяй ці ценявым капіталам. Далейшы лёс прадпрыемстваў будзе залежаць ад многіх аб'ектыўных і суб'ектыўных фактараў, як гэта звычайна і бывае ў рыначнай эканоміцы. Рэнтабельнымі прадпрыемствамі могуць кіраваць СПК і наняты дырэктар без якіх-небудзь абмежаванняў па тэрміну. Нерэнтабельныя, тыя, каму не ўдасца «ўпісацца» ў рынак уласнымі сіламі, будуць падлягаць прымусовай прыватызацыі.

Натуральна, за працоўным калектывам захоўваецца права прыватызаваць і працвітаючыя прадпрыемства. Можна з упэўненасцю сказаць, што сумы кошту прыватызацыйных чэкаў работнікаў у большасці выпадкаў будзе недастатковай для выкупу прадпрыемства па рынкавых цэнах. Частку сродкаў СПК можа сабраць за кошт адлічэння ад прыбытку, можна прыцягнуць асабістыя зберажэнні членаў працоўнага калектыву ці ўзяць крэдыт у нацыянальным банку. Частка ж прыватызуемых аб'ектаў будзе прададзена з аўкцыёна.

Такім чынам, раздзяржаўленне і прыватызацыя з'явіліся б двума этапамі эканамічных пераўтварэнняў, што дазволіла б праводзіць рэформы без стыхійнасці і непазбежных у гэтым выпадку масавых махінацый. Тэмпы і спецыфіку прыватызацыі асобных прадпрыемстваў вызначылі б фактары эканамічнай мэтазгоднасці і галіны. Скажам, сфера гандлю і бытавых паслуг настолькі «засела ў пячонках» грамадскасці сваёй карумпіраванасцю і бесталковасцю, што наўрад ці ўзніклі б сур'ёзныя пярэчанні супраць яе неадкладнай прыватызацыі. З другога боку, транспарт, энергетыка, некаторыя іншыя важныя для жыццядзейнасці грамадства галіны, відаць, не падлягаюць прыватызацыі, што не выключае пераводу іх на арэндныя, камерцыйныя ўмовы работы.

Арэндныя прадпрыемствы аж да іх выкупу застаюцца дзяржаўнай уласнасцю. Аддзяліць іх ад бюракратычных структур можна было б, перадаўшы права валодання імі памянёнаму вышэй нацыянальнаму банку рэканструкцыі народнай гаспадаркі. Банк, акумуляваўшы ў сябе прыватызацыйныя чэкі грамадзян, з'явіўся б распарадчым і выканаўчым органам нацыянальнай асацыяцыі грамадзян-уласнікаў, уладальнікаў чэкаў. Зусім лагічна, калі нявыкупленыя прадпрыемствы, арандаваныя СПК у дзяржавы (у нацыянальнай асацыяцыі ўласнікаў), плацілі б ёй, а дакладней — банку рэканструкцыі арэндную плату (за кошт зніжэння падатку ад прыбытку). Арэндная плата такіх прадпрыемстваў склала б першую крыніцу дывідэндаў для пайшчыкаў банка — уладальнікаў прыватызацыйных чэкаў.

Але ўжо на другі дзень рэформы з дзяржсектара, відаць, пачнуць выдзяляцца, г. зн. выкупляцца, прадпрыемствы. Разам з імі выйдуць з нацыянальнай асацыяцыі ўласнікаў і з ліку пайшчыкаў банка тыя грамадзяне, хто аддасць свае прыватызацыйныя чэкі на выкуп прадпрыемства. Тэарэтычна можна дапусціць, што ўсе прадпрыемствы, што падлягаюць прыватызацыі, будуць выкуплены сваімі працоўнымі калектывамі. У радах пайшчыкаў банка тады застануцца інтэлігенцыя, работнікі невытворчай сферы, служачыя, пенсіянеры, дзеці. Арэндныя плацяжы, натуральна, з прадпрыемстваў, якія выкупляліся, у банк не паступаюць. Сацыяльную справядлівасць для грамадзян, што засталіся з чэкамі, але без уласнасці, забяспечыць адна ўмова: пры выкупе прадпрыемства ўсе плацяжы, акрамя выкарыстоўваемых прыватызацыйных чэкаў, г. зн. асабістыя зберажэнні работнікаў, крэдытныя сродкі, даходы з аўкцыённага продажу акцый прадпрыемстваў паступаюць у нацыянальны банк рэканструкцыі, а дывідэнды ад гэтых паступленняў напаўняюць грамадзянам, якія не ўдзельнічаюць у прыватызацыі, страты ад скарачэння дзяржуласнасці, кампенсуюць іх няўдзел у прыватызацыі.

Такім чынам, сутнасць нашых прапаноў зводзіцца да наступнага:

— у намечаных рэформах дакладна выдзеліць «раздзяржаўленне» і «прыватызацыю»;

— раздзяржаўленне ажыццявіць у выглядзе здачы прадпрыемстваў у арэнду СПК і выдачы ўсім грамадзянам рэспублікі імянных прыватызацыйных чэкаў;

— прыватызацыйныя чэкі грамадзян размясціць у нацыянальным банку рэканструкцыі народнай гаспадаркі. Банку перадаць права заключэння з СПК арэндных дагавораў (ад імя дзяржавы), кантролю за эканамічнай эфектыўнасцю прадпрыемстваў, прыняцця рашэнняў па прыватызацыі. Нявыкупленыя прадпрыемствы выплачваюць банку арэндную плату. Банк выплачвае ўладальнікам прыватызацыйных чэкаў дывідэнды;

— прыватызацыя ажыццяўляецца ў двух выпадках: па рашэнню СПК (добраахвотная); па рашэнню банка рэканструкцыі (ці ў агавораных законам выпадках — урада РБ) у сувязі з нерэнтабельнасцю гэтага прадпрыемства (прымусовая прыватызацыя);

— для прыватызацыі выкарыстоўваюцца імянныя прыватызацыйныя чэкі (яны забіраюцца з банка), а таксама іншыя сродкі беларускіх і замежных грамадзян. Долі ўдзелу асобных катэгорый грамадзян рэгулююцца законам;

— грашовыя сродкі, атрыманыя ад прыватызацыі, паступаюць у банк рэканструкцыі і выкарыстоўваюцца для выплаты дывідэндаў грамадзянам, якія не ўдзельнічаюць у прыватызацыі.

Прапануемыя папраўкі і дапаўненні да абмяркоўваемага нашым парламентам плана прыватызацыі дазволяць, на наш погляд, максімальна ўлічыць матэрыяльныя інтарэсы ўсіх сацыяльных слаёў насельніцтва прадухіляць іх поўную пралетарызацыю, адкрыюць дарогу для фарміраавання рыначных адносін з мінімальнымі маральна-палітычнымі і матэрыяльнымі выдаткамі для грамадства.

Леанід ЛОЙКА,
член выканкома Партыі народнай згоды.

P. S. Аўтар прапануе варыянт свайго роду народнага капіталізму, праўда, з не зусім дакладна вызначаным (скажам так) механізмам атрымання кожным сваіх дэвідэндаў, механізмам таго, як іх зарабляць. Тым не менш, напярэдадні прыняцця закона аб прыватызацыі варта ўлічваць любую думку, з чаго рэдакцыя і зыходзіла, друкуючы гэты матэрыял. Разлічваючы, пры гэтым і на іншыя меркаванні.

ЧАСЦЕЙ БЫ ТАКІ ВЫБАР

У вельмі складаным становішчы апынуліся ў гэтым годзе аматары музыкі. Праграма фестывалю «Беларуская музычная восень» насычаная, як ніколі. Канцэрты праходзяць у дзвюх залах адначасова (канцэртнай зале філармоніі і зале камернай музыкі), таму часта прыходзіцца выбіраць паміж добрым і вельмі добрым мастацтвам.

Напрыклад, многія жадалі б паслухаць госця фестывалю італьянскага піяніста Джузэпе Марыёці. Але як адмовіць сабе ў асалодзе пачуць голас прафесара Зураба Саткілавы? Тым больш што ў той вечар ён лёгка, дэмакратычна трымаўся перад публікай. Усё ж, нягледзячы на неабходнасць выбару, сваю аўдыторыю атрымала і спявачка Наталля Герасімава, якая выканала творы Шуберта і Глінкі, а таксама шаўляйскі камерны хор «Поліфанія».

Цікавую праграму прывёз Маскоўскі дзяржаўны акадэмічны хор пад кіраўніцтвам прафесара Уладзіміра Мініна. У суправаджэнні аркестра «Санкт-Пецярбург-Камерата» прагучаў «Рэквіем» Моцарта. Бліскучае выкананне!

У рамках фестывалю адкрыўся першы міжнародны конкурс віяланчэлістаў.

Ларыса ЦІМОШЫК.

На здымках:
* Выступае Дзяржаўны акадэмічны народны аркестр Рэспублікі Беларусь імя І. Жыновіча.
* Спявае Зураб **САТКІЛАВА.**

Фота Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

INTERFAX ИНТЕРФАКС

У РАСІІ ПАДАЕ НАРАДЖАЛЬНАСЦЬ...

У студзені — верасні 1992 года ў Расіі нарадзілася на 147,6 тыс. дзяцей менш, чым за адпаведны перыяд мінулага года. Гэтыя несуцяшальныя даныя змяшчаюцца ў даведцы аб дэмаграфічных перспектывах Дзяржкамітэта РФ па статыстыцы, распаўсюджанай у сераду ў Вярхоўным Савеце Расіі.

За гэты ж перыяд каэфіцыент нараджальнасці (колькасць народжаных на тысячу чалавек) знізіўся на 11 працэнтаў. Колькасць дзяцей, што нарадзіліся ў сем'ях другімі і трэцімі, зменшылася ў параўнанні з мінулым годам на 140 тысяч (16 працэнтаў).

У студзені — верасні гэтага года памерла на 51,6 тысячы чалавек больш, чым за той жа перыяд 1991 года. У даведцы Дзяржкамстата адзначаецца, што ўзрасла смертнасць сярод працаздольнага ўзросту, у першую чаргу ад няшчасных выпадкаў, вытворчых атручэнняў і траўмаў.

Натуральная страта насельніцтва, г. зн. перавышэнне колькасці памершых над народжанымі, ахапіла 41 тэрыторыю Расіі.

ЭКАЛАГІЧНАЕ БЕДСТВА У НАХОДЦЫ

У 30 млн. рублёў ацэньваецца ўрон ад аварыі на адной з ёмістасцей з мазутам у Находцы (Прыморскі край). 21 лістапада сценкі ёмістасці не вытрымалі нагрузкі і каля 2,5 тыс. куб. метраў паліва трапіла ў бухту горада.

На думку спецыялістаў, для ачысткі бухты і зямлі спатрэбіцца не менш тыдня. Сума, у якую выльецца ліквідацыя вынікаў бедства, пакуль невядомая, як невядомае і іх уздзеянне на жывёльны і раслінны свет бухты.

СУСТРЭЧА ПРАДСТАУНІКОУ МУС ДЗЯРЖАУ САДРУЖНАСЦІ

Двухдзённая нарада прадстаўнікоў органаў унутраных спраў дзяржаў Садружнасці пачалася ў сераду ў Маскве. Як паведамілі ў Цэнтры грамадскіх сувязей МУС РФ, яе ўдзельнікі абмяркоўваюць меры па павышэнню эфектыўнасці інфармацыйнага забеспячэння барацьбы са злачыннасцю, а таксама перспектывы стварэння адзінага інфармацыйнага банка ў інтарэсах раскрыцця і расследавання злачынстваў.

8 ГАРНЯКОУ ЗАГІНУЛІ АД ВЫБУХУ НА ШАХЦЕ У РАЁНЕ КАРАЧАЕУСКА

8 чалавек загінулі ў выніку выбуху руднічнага газу ў аўторак на шахце аб'яднання «Карачаеўскае» (19 км ад горада Карачаеўска, Рэспубліка Карачаева-Чэркесія). Як паведамілі «Інтэрфаксу» ў Федэральным горным і прамысловым наглядзе Расіі, 5 гарнякоў выйшлі з шахты самастойна, лёс яшчэ 5 гарнякоў невядомы.

ПІЦЬ ЦІ НЕ ПІЦЬ?

Спірт «Раял» — не атрута. Такое заключэнне дала фірма «Тэст» у Маскве, якая з мэтай экспертызы правярала гэты спірт па ўсіх паказчыках. Прычым спірт у зялёных бутэльках адпавядае па нашаму ГОСТу вышэйшаму гатунку, у белых — першаму.

Такую інфармацыю, якая, няйначай, сагрэе і душы нашых суграмадзян, бо яны таксама перажылі горыч «атрутнага» паведамлення, надрукаваў новы часопіс «Спрос».

Яго заснавальнікамі выступілі Міжнародная канфедэрацыя таварыстваў спажыўцоў і інфармацыйна-выдавецкі цэнтр «Консум-інфа» пры ўдзеле Таварыства абароны спажыўцоў Рэспублікі Беларусь і адпаведных таварыстваў Расіі і Украіны. Першы нумар тыражом 200 тысяч экземпляраў надрукаваны ў ФРГ.

Аднак калі са спіртам «Раял» пытанне «піць ці не піць?» у прынцыпе высветлена (выходзіць — піць, але, вядома, у меру), то што датычыць кавы, якую можна сустрэць цяпер у самых разнастайных упакоўках, — з ёю, як сцвярджае «Спрос», куды складаней. Эксперты правялі лабараторныя даследаванні кавы, купленай у розных гандлёвых кропках Масквы. Як молатай, так і ў зярнятах — і выдалі заключэнне: нярэдка не адпавядае ГОСТу. Даследаваны прадукт, пракаменціравала гэта заключэнне дырэктар фірмы «Тэст», падобны на тэхналагічныя адходы. Пры апрацоўцы зерня прадугледжаны пэўны працэнт браку. Гэта не проста кава нізкай якасці, яна ўвогуле непрыгодная для харчавання, бо ў ёй утрымліваюцца канцэрагенныя рэчывы. Брак у вытворчасці кавы ліквідуецца. Мяркуючы ж па ўсім, менавіта такі брак і быў у гэтых сімпатычных пакетах.

Побач з каментарыем спецыяліста змешчана ілюстрацыя з пакетамі кавы, наконт якой робіцца папярэджанне: не купляйце ў такіх упакоўках.

Дзякуй «Спросу»! Нарэшце і ў спажыўцоў СНД з'явіўся актыўны абаронца. Дарэчы, мы рэгулярна будзем знаёміць з найбольш цікавымі паведамленнямі часопіса.

РАССЛЕДАВАННІ

Справа, вартая двух мільёнаў выедзеных яек

У Віцебску творча падыходзяць да спадчыны А. Бендэра

Вельмі сумна ўсё гэта, спадары, вельмі. Ні ўкрасці, ні прадаць граматна не можам. Гандляваць, колькі Уладзімір Ільіч ні заклікаў, так і не навучыліся, красці ва ўмовах перадрыначнай ліхаманкі, калі трэба элементарна хаваць канцы ў ваду,—таксама. Няма творчага палёту думкі, фантазіі — адны амбіцыі і незразумелая фанабэрыстасць. Ну і што, што ваш родзіч—член урада і асоба, набліжаная да... Добра, не буду. Буду канкрэтным і эмацыянальна вытрыманым.

На пачатку года пры Віцебскім аблвыканкоме адкрылася дзяржаўнае прадпрыемства па знешнеэканамічнай дзейнасці. Прадпрыемства дэкларавала шмат карысных сваіх пачынанняў, якія меліся быць у будучым. Асабліва многа было сказана пра цяжкае фінансавае становішча вобласці. З дапамогай прадпрыемства меркавалася значна яго палепшыць.

Я не ведаю чаму, але ўсё атрымалася наадварот, і, па некаторых ацэнках, толькі адна здзелка прадпрыемства нанесла страты рэспубліцы ў 50 мільёнаў рублёў. Вярнуць іх у казну ўяўляецца задачай для вундэркінда, бо на рахунку прадпрыемства на 1 кастрычніка мелася ўсяго толькі 309 тысяч рублёў. Наогул, у дзяржаўных органах вундэркіндаў няма, таму там лічаць, што грошы трэба вяртаць з бюджэту вобласці. І калі віцяблянам чагосьці не хопіць, дык няхай ведаюць, чаму і хто.

А як усё выдатна пачыналася... Была задумана грандыёзная здзелка: экспартуем за мяжу (канешне, у Польшчу, куды ж яшчэ) 2 мільёны штук яек і 6 тысяч тон угнаенняў, а ўзамен атрымліваем цэмент і шыфер, без якіх, кажуць, вобласць ледзь не спыняе цвёрды працоўны крок. І пры чым тут нейкія дробязі накшталт таго, што мінугнаенні збіраліся завезці з Прыбалтыкі, а экспартавалі ўсё ж свае, выдзеленыя сельскай гаспадарцы вобласці? Галоўнае — канчатковы вынік. Ну, і якім жа ён быў? Вядома ж, як і здзелка—таксама грандыёзным.

Яйкі, скажам, набываліся з дапамогай тэлефона: абзванілі калгасы і саўгасы, сказалі — трэба. Дагавораў не заключалі, дакументы не афармлялі, цану не вызначалі. Усё гэта называлася: у лік будучых паставак цэменту і шыферу. Такім чынам сабралі 21 мільён. Інакш кажучы, калгасы, саўгасы і прадпрыемствы абдурылі, на іх грошы закупілі яйкі, карбамід і салетру і адправілі на адрас польскай фірмы «Кантрактус». У доларах кошт прадукцыі роўны 589,3 тысячы. Добрая такая, важкая сума. А толькі яна «з-за бугра» не паступіла. Як, дарэчы, і цэмент з шыферам.

Апошнія будматэрыялы «прыехалі» з ПА «Ваўкавыскцэменташыфер» па даручэнню «Кантрактуса». Тут трэба тлумачэнне. У студзені 1992 года «Кантрактус» заключыў дагавор з «Ваўкавыскцэменташыферам» на пастаўку ў Польшчу 9,065 тысячы тон цэменту і 172,1 тысячы лістоў шыферу ўзамен на 10 тысяч пар абутку. Цэментнікі абутак атрымалі, а матэрыялы, як можна зразумець, адгрузілі не палякам, а ў Віцебск.

Дарэчы, кошт імпартуемых цэменту і шыферу быў вызначаны ў межах 3.600 рублёў за тону цэменту і 150 рублёў за ліст шыферу. Пры дзеючых цэнах адпаведна 713 і 48 рублёў за адзінку. Прычым з Ваўкавыска Віцебск атрымаў цэмент і шыфер па 350 і 26 рублёў адпаведна, а прадаў гаспадаркам Віцебскай вобласці ўжо па больш высокай цане: па 850—1550 рублёў за тону цэменту і па 25—81 рублю за ліст шыферу. З гаспадарак залішне ўзялі 11,4 мільёна рублёў. Калі ўсё гэта перавесці на нармальную мову, то будзе так: яйкі і мінугнаенні былі закуплены за кошт прадпрыемстваў і арганізацый, адпраўлены за мяжу фактычна бясплатна, а цэмент і шыфер у пагашэнне крэдытнай запазычанасці паступіў ад нашага роднага беларускага прадпрыемства.

Так што, калі гэта здзелка і прэтэндуе на грандыёзнасць, дык толькі ў сэнсе поўнай бязграматнасці. Магу дапусціць, што за яе ўзяліся некампетэнтныя людзі. З другога боку, цяжка так ахарактарызаваць першага намесніка старшыні аблвыканкома П. В. Драздова ці начальніка аддзела знешніх эканамічных сувязей У. С. Пясчанскага. Дык можа гэтая бязграматнасць — наўмысная?..

Самае цікавае: у гэтага прадпрыемства не было ні дырэктара, ні бухгалтара, у падатковай інспекцыі яно не зарэгістравана, аднак рашэннем выканкома аблсавета вызвалена ад падаткаў, іх цяпер трэба заплаціць з улікам штрафаў — 32,6 мільёна рублёў. Можа такога прадпрыемства і ўвогуле не было? Але вось банкаўскія дакументы — там подпісы Пясчанскага, вось кантракты з польскай фірмай— тут «аўтографы» Драздова. Было, таварышы, было. Яшчэ як было.

Ну, а самае цікавае, бадай, тое, што ні цэмент, ні шыфер Віцебскай вобласці не патрэбныя. Не верыце? Калі ласка. Міністр сельскай гаспадаркі падпісаў разнарадку па цэменту на гэты год: вобласці прыпадае 12 тысяч тон цэменту. Мала? А як тады разумець адмовы ад паставак цэменту Лёзна — «цяжкае фінансавае становішча», Лепеля — «няма сродкаў», Талачына — тое ж самае? Віцебскі аблсельгасхарч адмаўляецца ад 10 тысяч тон цэменту і 7.559 тысяч упаковак шыферу. Усё па той жа прычыне — адсутнасць грошай. 28 мая г. г. Віцебскі КПД-2 шле тэлеграму ў адпаведную арганізацыю: «Спыніце адгрузку цэменту «портланд-500» у сувязі з вытворчай неабходнасцю». Чытай: няма грошай.

Віцебскі і Полацкі спецкамбінаты грамадзянскага абслугоўвання, Аршанскае ВА ЖКГ перадаюць 263 тоны цэменту арэнднаму прадпрыемству «Агорс», Аршанскаму камбінату і Наваполацкаму ЖБВ. І гэтак далей.

Але апраўдвацца трэба. І П. В. Драздоў прадстаўляе (праз месяц пасля праверкі) супрацоўнікам Кантрольнай палаты сваё пісьмо на імя кіраўніка фірмы «Белбудматэрыялы», у якім скардзіцца на няхватку цэменту, маўляў, Крывы Рог і Нікалаеў не пастаўляюць, хоць штаны здымай, а на вёсцы будаваць трэба. Канешне, трэба. Але хто перашкаджае атрымліваць цэмент з тых жа Сланцаў? «Белаграпрамбудматэрыялы» і Сланцаўскі цэментны завод арганізавалі сумесную вытворчасць магутнасцю 120 тысяч тон цэменту ў год. Усе зацікаўленыя ўстановы і арганізацыі былі праінфармаваны. Віцебскі аблвыканком таксама. Але вырашылі «хітрэй»: купіць свой, беларускі цэмент у палякаў. А сумесная вытворчасць часткова прастойвае. І як быццам Драздоў аб гэтым ні сном, як гаворыцца, ні духам. Ці так, паважаны? Мне, напрыклад, паказвалі пісьмы з розных арганізацый на адрас аблвыканкома: цэмент ёсць, заказвайце, вязіце. Што, таварыш Драздоў не бачыў, не паказалі падначаленыя? Ах, гэтыя падначаленыя, вечныя «стрэлачнікі», без віны вінаватыя...

Аднак у мяне склалася ўражанне, што на гэты раз прыйдзецца пацярпець і іх «босу». Кантрольная палата перадала вынікі праверкі ў пракуратуру рэспублікі. Апошняя ўгледзела ў дзеяннях Драздова і іншых прыкметы злачынства, якое падпадае пад артыкул 166 КК РБ — злоўжыванне службовым становішчам.

Дарэчы, паводле некаторых даных, П. В. Драздоў (а разам з ім яшчэ два намеснікі старшыні) падае ў адстаўку. Калі так, то гэта самы разумны крок у гісторыі. Праўда, дагэтуль не зусім ясна, хто будзе плаціць калгасам і саўгасам вобласці 11 з палавінай мільёнаў рублёў, залішне ўзятых прадпрыемствам, хто заплаціць 3,6 мільёна за ўгнаенні Віцебскай райсельгасхіміі і хто пераліччыць 1,4 мільёна чыгунцы.

Адно можна сцвярджаць з поўнай і абсалютнай упэўненасцю: гэты, прабачце, бардак будзе працягвацца і далей. Не ў Віцебску, дык у Гродна, не ў Гродна, дык у Брэсце. Таму што (прашу заўважыць!) ніхто і нідзе не спытаў таго ж Драздова: а дзе вашы эканамічныя абгрунтаванні здзелак, што вы з іх будзеце мець і ці будзеце мець наогул? З лёгкасцю дзіўнай былі атрыманы візы і подпісы ў Дзяржэканомплане, Дзяржзнешэканомсувязі і Мінгандлі, якія далі Драздову «зялёную вуліцу», і ніводнае з ведамстваў не пацікавілася— а выгадна гэта ці не? І мне ніяк не хочацца абмяжоўвацца жаваным-перажаваным: трэба паляпшаць работу. Тут трэба зусім іншыя вывады рабіць, на жаль, страшныя для нас з вамі. Напрыклад, калі такое магчыма, то ўлады ў нас няма. Ці: калі такое магчыма, то ўлады ў нас няма наўмысна. Выбірайце на свой густ. Што, так сказаць, бліжэй.

Сяргей ШАЎЦОЎ.

Леў ГАРОШКА

СЛУЦКІ ФРОНТ

(Працяг. Пачатак у № 235).

Польска-бальшавіцкая вайна на абшары Беларусі, якая выбухла на пачатку лютага 1919 г. і некалькіразовыя змены акупацыйных уладаў лішні раз паказалі беларускім дзеячам, што нашыя суседзі лічыліся і будуць лічыцца толькі з вайсковаю сілаю. Таму беларуска-рэвалюцыйны актыў у Слуцку ўжо вясною 1920 г. планаваў збройнае паўстанне і нават намячаў дату 10-га ліпеня 1920 г., спадзеючыся, што ў тым часе бальшавікі будуць моцна занятыя вайною з палякамі. Быў апрацаваны план паўстання, які вызначаў зборку беларускіх вайсковых аддзелаў у ваколіцах Грозава і Старыцы, дзе былі вялікія лясы. Адтуль так жа лясамі праз Узду было найлягчэй дайсці да Менску. Аднак цывільная частка Слуцкага Камітэту радзіла пачакаць з выступленнем, спалохаўшыся пераможнага маршу савецкае арміі на захад. У часе таго паходу бальшавікоў на Варшаву ў бальшавіцкіх верхаводаў кружылася ў галаве ад перамогаў і яны ў тым часе нішчылі ўсе беларускія нацыянальныя арганізацыі і ўстановы. Тады ў Слуцку быў развязаны Беларускі Камітэт, а ягоны старшыня П. Жаўрыд арыштаваны. У іншых гарадах Беларусі тварылася тое самае.

Летам 1920 г. палажэнне раптоўна змянілася. У канцы жніўня бальшавікі былі разбіты пад Варшаваю і спешна адступалі на ўсход. Палякі зноў занялі вялікі абшар Беларусі. У гэтым часе П. Жаўрыду ўдалося ўцячы з савецкае турмы. Ён вярнуўся ў Слуцк і аднавіў Беларускі Камітэт ды зарганізаваў беларускую міліцыю ў складзе 500 чалавек.

Гэтым разам палякі захоўваліся на Беларусі больш нахабна, чым раней. Запанавала самаволя легіяністаў і абшарнікаў. Яны нават не вельмі лічыліся з Антантаю і супраць яе волі занялі Віленшчыну, выдумаўшы для замыльвання вачэй бунт генерала Жалігоўскага. Дык нічога дзіўнага, што ў Слуцку палякі рознымі інтрыгамі адсунулі з Беларускага Камітэту П. Жаўрыда, пасадзіўшы на ягонае месца паланафіла доктара Паўлюкевіча, прыдаўшы яму да помачы такога ж паланафіла Алексюка.

Беларуска-рэвалюцыйны актыў Случчыны прыціх, але ўважна сачыў за падзеямі. А падзеі на фронце ішлі непрадбачанымі каляінамі. На пачатку кастрычніка 1920 г. наступіла між палякамі і бальшавікамі часовае замірэнне. 12.X быў падпісаны дагавор аб перамір'і і ў Рызе пачаліся перагаворы аб міры. Хоць самыя перагаворы цягнуліся вельмі доўга, але хутка была намечана дэмаркацыйная лінія Кіевічы — Лань, якая потым з невялікімі зменамі мела рэзаць на працягу 19 гадоў жывое цела Беларусі.

Таму што абодва ваюючыя бакі былі паважна знясілены вайною і мелі іншыя паважныя клопаты, дык беларускі актыў у Слуцку пастанавіў выкарыстаць гэты час, каб пазбыцца акупантаў.

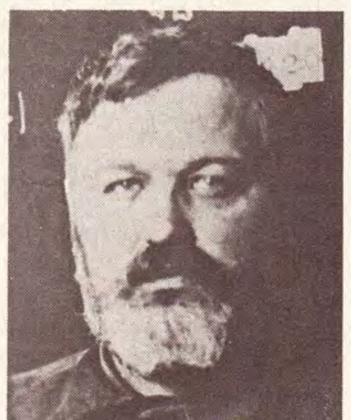
На пачатку кастрычніка польскія войскі пачалі адыходзіць да дэмаркацыйнае лініі за Лань і быццам на кпіны з беларускае міліцыі ў Слуцку, пакінулі ёй 300 карабінаў, з якіх 200 мела розныя дэфэкты, а 100 нават не мела мушкаў. Бальшавікі не ўспелі йсці следам за палякамі і таму Случчына знайшлася пад уладаю Беларускага Нацыянальнага Камітэту.

Час быў вельмі крытычны. Вось жа каб вырашыць долю краю пад націскам актыву Камітэт склікаў на 14-га лістапада 1920 г. З'езд Случчыны. Сабралася 107 дэлегатаў з 15 паветаў Случчыны і прыехалі прадстаўнікі ад: Беларускае Нацыянальнае Рады, ад Найвышэйшае Рады і нават ад генерала Булак-Балаховіча. Прадстаўніком і адначасна камісарам ад БНР быў колішні старшыня слуцкага Беларускага Камітэту П. Жаўрыд.

З'езд адразу адсунуў ад кіраўніцтва доктара Паўлюкевіча і перадаў кіраўніцтва з'ездам у рукі беларусаў незалежнікаў. Старшынёю з'езду быў абраны Васіль Русак, а ягоным заступнікам суддзя У. Пракулевіч. Праца з'езду праходзіла ў дзелавым узнятым настроі. Калі ж прамаўляў камісар БНР П. Жаўрыд, дык з залы пасяджэння выдалілі Паўлюкевіча, каб не было ніякіх непатрэбных інцыдэнтаў. На другі дзень свае працы з'езд выбраў Раду Случчыны ў складзе 17 чалавек, як часовае кіраўніцтва Случчыны на чале з У. Пракулевічам. У тым жа дню была прынятая рэзалюцыя, якая была быццам праграмаю дзейнасці Рады. У ёй гаварылася: «Першы з'езд Случчыны, скліканы ў ліку 107 асобаў, вітае Найвышэйшую Раду Беларускае Народнае Рэспублікі і заяўляе, што ўсе свае сілы аддасць на адбудову Бацькаўшчыны, катэгарычна пратэстуе супраць заняцця нашае Бацькаўшчыны чужынцамі і самазванчымі савецкімі ўладамі. Хай жыве вольная, незалежная Народная Беларуская Рэспубліка ў яе этнаграфічных межах!»

Рада Случчыны, стаўшыся часовым урадам Случчыны, адразу прыступіла да арганізацыі збройных сілаў. Базаю для стварэння арміі служыла беларуская міліцыя. Туды адразу пачалі набіраць афіцэраў і падафіцэраў. Але з усіх афіцэраў, якія знайшліся ў радах случчакоў, толькі адзін Гаўрыловіч меў ранг падпалкоўніка; іншыя былі ў рангах капітанаў і паручнікаў. Пры тым ніхто з іх не меў вышэйшых ваенных школаў, але затое ўсе яны мелі добрую ваенную практыку на франтах і за малым выняткам, былі шчырымі патрыётамі.

...Адначасна 21.XI была выдана дэкларацыя, у якой між іншым гаварылася: «У момант самавызначэння ўсіх народаў і змагання за сваю самастойнасць і свабоду, Беларуская Рада Случчыны выконвае волю сялянства, паслаўшага яе і даверыўшага ёй абарону незалежнасці нашае бацькаўшчыны Беларусі, заяўляе ўсяму свету аб дамаганнях, намерах беларускага сялянства, аб тым, што Беларусь павінна быць вольнаю, незалежнаю Рэспублікай у яе этнаграфічных межах. Абвяшчаючы аб гэтым і з'яўляючыся выразіцелем волі народу, Слуцкая Рада дэкляруе

У. Пракулевіч — старшыня Рады Случчыны — часовага ўрада, які ажыццяўляў кіраўніцтва паўстаннем.

цвёрда стаяць за незалежнасць роднае Беларусі і бараніць інтарэсы сялянства ад гвалту з боку чужаземных захопнікаў і ў выпадку патрэбы нават сілаю аружжа, не глядзячы на лічбовую перавагу ворага, думаючы, што наша справа — справа праўдзівая, а праўда заўсёды закрасуе!»

Гэтая дэкларацыя адносілася да ўсіх суседзяў, але ў першую чаргу да бальшавікоў, але яны не звярнулі на яе ніякае ўвагі. Іхняя армія паволі пасоўвалася на захад. Тады на прапанову некаторых сяброў Рады, якія яшчэ верылі ў бальшавіцкі лозунг самавызначэння народаў, была выслана да перадавых бальшавіцкіх аддзелаў спецыяльная адозва, у якой выяснялася, што Случчына хоча быць незалежнаю, як непадзельная частка Беларускае Народнае Рэспублікі. Але і на гэтую адозву яны не звярнулі ўвагі. Тады Рада Случчыны выслала пратэст Радзе Народных Камісараў СССР (відавочна, РСФСР. — **Рэд.**) і адначасна абвясціла мабілізацыю ўсіх тых, хто мог насіць аружжа. Пры Радзе было створана Галоўнае Вайсковае Камандаванне.

На заклік Рады Случчыны адгукнулася ўсё насельніцтва Случчыны. Паводле аднагоднага сведчання ўсіх случчакоў, мабілізацыя выклікала нячуваны дагэтуль на Беларусі нацыянальны і маральны ўздым. Мужчыны і юнакі з кайстрамі за плячыма бадзёра спяшаліся ў Слуцк, хоць усе ведалі, што туды зближаецца вораг. Як звычайна, змабілізаваных праводзілі далёка за вёску жанчыны і дзеці, але нідзе не было чуваць ні наракання, ні плачу. Наадварот, часта можна было пачуць падбадзёрваючыя заклікі: «Трымайцеся, хлопцы!» Дзяўчаты адразу пачалі збіраць тонкі кужаль на бінты, а старэйшыя сяляне збіралі харчы.

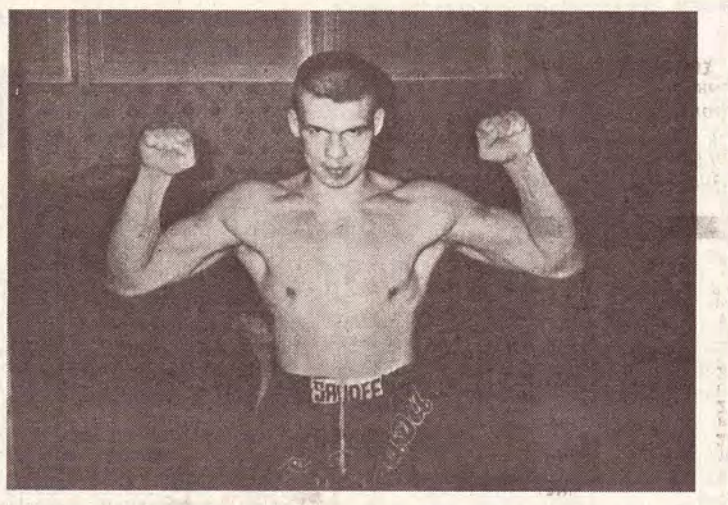
У БОЙ ЗА СЛАВУ І ЗА ВОЛЮ НАРОДУ РОДНАГА СВАЙГО

Таму што бальшавікі ўжо набліжаліся да Слуцку і не было калі стварыць абарону места, дык вайсковае камандаванне выдала загад міліцыі і ўсім змабілізаваным пакінуць Слуцк і збірацца ў Семежаве. Там за пару дзён сабралася каля 10.000 чалавек, і з іх быў створаны першы Беларускі Слуцкі полк пад камандаваннем палкоўніка Гаўрыловіча. Адначасна ў тым жа Семежаве пераважна з грозаўскае моладзі ўтвораны другі Беларускі Грозаўскі полк пад камандаваннем капітана Семянюка.

(Заканчэнне будзе).

З ДАСЬЕ

Уладзімір Смірноў. Ураджэнец г. Баранавічы. 20 гадоў. Чэмпіён рэспублікі, СССР і Еўропы па кік-боксінгу, фіналіст паядынку за званне чэмпіёна свету. Студэнт Беларускай акадэміі фізічнага выхавання і спорту. Любіць бокс, хакей. Прадстаўляе сталічны клуб «Атлетык». Нежанагы.

Сапраўдны прафесіянал на траўмы не скардзіцца

Кік-боксінг, бадай, адзін з тых відаў спорту, у секцыю якога не кожная маці завядзе свайго сына. Небяспечна ўсё ж такі. Разбіты нос, падпухлыя вусны, сіняк пад вокам...

Валодзю Смірнова такія «адметнасці» суправаджалі ўжо з трэцяга класа, калі ён пайшоў займацца ў секцыю бокса. А да гэтага два гады займаўся гімнастыкай. Бокс, аднак, перамог. І да 17 гадоў Смірноў «чысціў» сапернікам сківіцы, самому таксама нямала даставалася. Потым прыйшлося «перакваліфікавацца» на больш прывабны від спорту — кік-боксінг.

Гэта калі ў ход ідуць і рукі, і ногі.

— Валодзя, табе было мала бокса?

— Не ведаю. Мне проста падабалася, што ў паядынку працуюць рукі адначасова з нагамі. Дарэчы, калі я быў толькі баксёрам, дык проста марыў, каб прымяняць і ногі. А тут яшчэ даведаўся, што ў Мінску праводзіцца турнір па кік-боксінгу. Вырашыў рызыкнуць. Атрымалася.

— А што важней табе як прафесіяналу — рукі ці ногі?

— Не ведаю. Здаецца, павінна быць пяцьдзесят на пяцьдзесят. Праўда, мне, як былому баксёру, зручней працаваць рукамі.

— Ты яшчэ зусім малады, а ўжо даволі тытулаваны: чэмпіён Саюза, Еўропы, нават быў блізкі да сусветнай кароны?

— Мабыць, лёс да мяне прыхільны, таму што поспехі пачалі прыходзіць вельмі хутка. Адразу трапіў на першынство СССР у Ужгарадзе і выйграў яго. Потым з узнятай галавой «прайшоў» праз многія саюзныя турніры. Пазней прыйшоў поспех і на замежным рынгу.

Яго баі бачылі ў Бруселі, Ротэрдаме, Парыжы. Уладзімір успамінае, што два гады назад ён змагаўся за званне чэмпіёна свету з Патрыкам Гашэлікам у Францыі.

Крыўдна, але лёс падчас ставіць чалавека ў жорсткія ўмовы. Здаецца, толькі аднойчы ў Францыі фартуна адвярнулася ад Смірнова, таму што пры аднолькавых выніках з перавагай бою суддзі ў адзін голас аддалі перамогу гаспадару.

Потым у Мінску ў ролі гаспадара ўжо выступаў выхаванец трэнера Аляксандра Андрыеўскага. Родныя сцены дапамаглі, і Смірноў у няпоўныя дваццаць гадоў пераможна ўскінуў рукі — ён чэмпіён кантынента.

Тады ён быў першым кікбаксёрам у сусветным рэйтынгу.

— Валодзя, а табе не бывае балюча і крыўдна на саперніка?

— Шчыра кажучы, бывае. У паядынку ўвесь час павінна прысутнічаць спартыўная злосць. Аднак калі бачыш, што ты ў саперніка выйграеш, ды яшчэ з вялікай перавагай, дык не трэба яго дабіваць. Я гэтага ніколі не раблю.

— Як ты лічыш, ці патрэбен кік-боксінг у такім выглядзе? Можа, трэба яго неяк змякчыць?

— Я не фанат кік-боксінга, але я ў ім жыву. На мой погляд, ён мае такое ж права на жыццё, як і любы іншы від спорту.

Ну, а тое, што ён даволі траўматычны — гэта іншая справа. Хоць і выступаем мы ў «абутку» — футах, усё ж здараюцца траўмы. Дарэчы, паклаўшы руку на сэрца, у кік-боксінгу фізічна слабых не бывае.

— У цябе, напэўна, таксама было не ўсё гладка?

— Так, траўмы былі і ў мяне. Але ў асноўным нязначныя. Толькі аднойчы ў Галандыі мне ледзь не зламалі руку. На шчасце, усё абышлося. А так здараецца ўсякае. Праўда, сапраўдны прафесіянал на траўмы не скардзіцца.

З правілаў кік-боксінга

«Кік-боксінг» — прафесіянальны від спорту. Звычайны паядынак складаецца з 5 раўндаў, кожны з якіх доўжыцца 2 хвіліны. Удары наносяцца рукамі і нагамі.

Тытульныя баі праходзяць на чэмпіянаце Еўропы. Складаюцца з 8—9 раўндаў па 2 хвіліны кожны.

На першынстве свету праводзіцца не менш 11—12 двуххвілінных дуэляў. Дазваляецца біць па нагах. Праўда, у такіх матчах удары нагамі адыгрываюць не важнейшую ролю.

У тытульным баі павінна быць не менш 8 удараў за раўнд.

Сапернікі б'юцца да таго часу, пакуль могуць працягваць бой.

— Валодзя, за сваю спартыўную кар'еру ты ўжо некалькі разоў мяняў сваё захапленне: гімнаст, баксёр, кікбаксёр. На гэтым, відаць, кропка?

— Не люблю гэтага знака прыпынку. Таму цяпер я рыхтуюся выступаць у спаборніцтвах па тай-боксінгу. Іншымі словамі, па тайландскім боксе.

Тай-боксінг — гэта, зрэшты, той самы кік-боксінг, толькі з некаторымі адметнасцямі:

— бой праводзіцца басанож;
— можна наносіць удары каленямі, а па дамоўленасці з сапернікам, — яшчэ локцямі і галавой.

— Ты, мабыць, і дома рэдкі госць?

— Ну, не зусім рэдкі. Прыязджаю дамоў часта. Бывае, канешне, калі спаборніцтвы, трэніроўкі, дык і па месяцу не бачу сваіх бацькоў.

— А як яны, дарэчы, ставяцца да твайго захаплення?

— Я не сказаў бы, што дрэнна. Нармальна.

Дарэчы, майго бацьку можна лічыць маім першым трэнерам, таму што ён прывіў мне любоў да спорту: выводзіў бегаць кросы і катацца на лыжах.

— Ты ўжо асоба даволі папулярная ў свеце. Табе ніхто не прапаноўваў кантракт?

— Пакуль што не. Наогул, калі прапануюць, дык падумаю. Хоць многае будзе залежаць ад трэнера.

— У цябе ёсць кумір?

— Ёсць. Праўда, ён баксёр. Яго многія ведаюць. Гэта Тайсан. Мне падабалася, як ён працаваў, трымаўся на рынгу: вольна, расслаблена.

— Тайсан вельмі багаты чалавек — мультымільянер. А што можна сказаць у адносінах да цябе?

— Магу сказаць адно: я не бедны. І тое, што атрымоўваў, выступаючы ў аматарскім спорце, — капейкі ў параўнанні з тым, што маю зараз. Хоць па цяперашнім часе не скажаш, што гэта шмат.

Відаць, да мультымільянера Уладзіміру Смірнову яшчэ далёка. У яго невялічкай кватэры, дзе ён жыве з бацькамі, у пакоі чэмпіёна цесна размясціліся кубкі, пальчаткі і медалі, завяваныя на спаборніцтвах рознага рангу.

Даволі сціпла. Тут жа ўспомніліся словы Валодзі: зорак з неба не хапаю, але таго, што намецішў, даб'юся. На ўсіх фатаграфіях, ён даволі вясёлы і жыццярадасны, як і ў жыцці, нягледзячы на пасечаныя вусны і крыху разбіты нос.

Смірноў — хлопец з характарам.

Гутарыў Уладзімір ЗДАНОВІЧ.

Згубленыя пячатку, штамп, дакументацыю і прыходныя ордэры №№ 1—7 малога прадпрыемства «АЮ-ДАГ» **ЛІЧЫЦЬ НЕСАПРАЎДНЫМІ.**

ШАХМАТЫ

ТРЭЦІ КВАРТАЛЬНЫ КОНКУРС РАШЭННЯЎ

Заданне № 5
В. Каташук (Лунінец).

Белыя: Крb1, Кd4, Кd6, пп: а5, b4, c3, c5, f2 (8).
Чорныя: Кра3, Са1, Са4, пп: а6, b2, b3, b5, d7 (8).
Мат за 11 хадоў.

Заданне № 6.
В. Іваноў (Барысаў).

Пад рэдакцыяй майстра спорту У. СЫЧОВА.

Белыя: Крh1, Ле4, Сс7, Сg2, Кd3, пп: а3, d2, d6, e3 (9).
Чорныя: Крb5, Ла5, Се1, Се8, пп: а4, а6, с5, с6, е6, g3 (10).
Мат за 4 хады.

ЗАПРАШАЕМ ДА КОНКУРСАЎ

* Часопіс праблемістаў ЗША аб'явіў конкурс складання задач усіх жанраў. Кампазіцыі трэба пасылаць на адрас: Russel Rice, 321 N. W. 8th Ave., Ontario, Oregon, 97914, USA.

* Галандскі часопіс «Праблемблад» аб'явіў гадавыя конкурсы складання: двуххадовак (суддзя Ф. Сімоні), трохходовак (М. Маналеску), шматхадовак (Ф. Хлубна), задач на кааператыўны мат (Д. Бакчы), казачных жанраў (И. Шэлан), рэтра (М. Нардзіоне).

Артадаксальныя жанры трэба пасылаць на адрас: dr. ir. P. Le Grand, Spicgelstraal 87, 7552 MZ Hengelo., Holland.

Кампазіцыі ўсіх іншых тыпаў пасылаць на адрас: G. Smits, Albinonistraal 96, 5283 km Boxtel, Holland.

* Рэдакцыя часопіса «Смерднес» (Банска Быстрыца) аб'явіла конкурс складання двуххадовак (суддзя—А. Пітук). Устаноўлены прызы (500, 400 і 300 крон). Кампазіцыі, не больш двух ад аўтара, пасылаць на адрас: Redakcia SMER DNES Gs armady 10, CS-97543 Banska Bystrica, CSFR.

Тэрмін прысылкі да 30.11.92 г.

НАДВОР'Е

26 лістапада

Сёння ўдзень па рэспубліцы чакаецца воблачнае надвор'е, часам ападкі, слабы туман. Тэмпература паветра ў Брэсце — 6—8, Гродна — 4—6, Гомелі — 1—3 градусы цяпла, Віцебску, Магілёве і Мінску — ад 0 да 2 градусаў цяпла. У наступныя двое сутак часам ападкі. Тэмпература паветра 27 лістапада на працягу сутак ад 0 да 3 градусаў цяпла, 28 лістапада — каля 0.

Л. САНКЕВІЧ, інжынер-сіноптык.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

26 лістапада

Беларускае тэлебачанне
8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Балет Ігара Майсеева».
9.50. «Свой крыж». Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі.
16.25. Праграма перадач.
16.30. Музыка і спевы. 2 клас.
16.50. «Дзень добры таму, хто ў гэтым даму». Жодзінская школа-гімназія.
17.30. «Марусіна карусель», «Ліса, мядзведзь і мужык», «Дзівосная бочка». Мультфільмы.
18.00. Адкрыты Кубак Беларусі па цяжкай атлетыцы. Трансляцыя з Віцебска.
18.30. Спявае вакальны дуэт Л. Каспорская і Л. Івашкоў.
19.00. Абласныя навіны (Гродна).
19.10. Зачытайце маё пісьмо...
19.15. Як пачаць уласную справу. Дыялог амерыканскіх бізнесменаў.
19.45. Яшчэ раз аб прыватызацыі. Рэпартаж з Міжнароднай канферэнцыі.
20.15. Тыдзень беларускага ўрада.
20.35. Справа выпадку. Латарэя ўдачы.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. «Рыцары неба». Маст. фільм (Францыя). 5-я серыя.
22.00 На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа. Другі канцэрт К. Сен-Санса для фартэпіяна з аркестрам. Саліст А. Сікорскі.

Канал «Астанкіна»
5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.45. Фірма гарантуе.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць»
9.30. Футбол. Кубак еўрапейскіх чэмпіёнаў.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. Маст. фільм «Перад экзаменам».
12.25. «Да каго заляцеў пеўчы кенар». Маст. фільм.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлемікст.
15.10. Блакнот.
15.15. «Пчала Мая».
16.05. «Калыска чатырох чараўніц» (Мінск).
16.50. Прэс-экспрэс.
17.00. Навіны.
17.25. ...Да 16 і старэйшым.
18.05. «Дзіўны звер». Мультфільм.
18.20. «Багатыя таксама плачуць». Заключная серыя.
18.45. Музыка ў эфіры. Частка 1-я.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Лато-мільён.
21.10. Маст. фільм «Пайсці і не вярнуцца».
22.25. Чорная скрыня.
23.00. Навіны.
23.25. Музыка ў эфіры. Частка 2-я.
0.25. «Да каго заляцеў пеўчы кенар». Тэлефільм.

Канал «Расія»
7.00. Весткі.
7.20. Час дзелавых людзей.
7.50. «Монстр». Фільм 5-ы «Сталін і вайна».
11.00. «Санта-Барбара».
11.50. Вольны час.
12.05. Палігон.
12.35. Т. Ін. Ка.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Вучыцца рынку.
15.30. «Студыя «Рост». «Музычны клас».
16.00. Там-там навіны.
16.15. Да Масквы далёка.
17.00. Так і жывём.
17.30. Парламенцкі веснік.
17.45. «На Вы...» Дыскусійны клуб. Дэмакратычны выбар — «Грамадзянскі саюз».
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.25. «Санта-Барбара».
20.15. У свеце аўта- і мотаспорту.
20.45. Спецыяльны камерцыйны веснік.
21.00. Айчына мая. «Пецярбургскія куткі».
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. Сёння ў ВС Расіі.
22.45. Партрэт кампазітара. Г. Баншчыкаў.
23.15. Джаз-філармонік-хол (Швецыя).

27 лістапада

Беларускае тэлебачанне
8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Чарнахвостая чайка». Кінапарыс.
9.00. Музыка і спевы. 2 клас.
9.20. Кінанастальгія. «Сярод добрых людзей».
10.40. «Дзень цыркавога артыста». Тэлефільм.
11.45. «Анюціны вочкі і панскія ласкі». Маст. фільм.
16.30. «Віні-Пух», «Віні-Пух ідзе ў госці», «Віні-Пух і дзень турбот», «Гарлачык». Мультфільмы.
17.20. Голас. Літаратурна-мастацкі відэаканал для школьнікаў.
18.00. Беларуская музычная восень. Іграе Наталля Шахаўская (віяланчэль).
18.35. «Тры тысячы песень». Дак. фільм.
19.00. Абласныя навіны (Магілёў).
19.10. Творчае аб'яднанне МЭТА. Свята ў Мірскім замку.
20.10. Хакей. «Дынама» (Мінск) — ЦСКА (Масква).
20.50. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. Тэлебіржа.
21.40. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа. Кінанастальгія «Сярод добрых людзей». Адкрыты Кубак Беларусі па цяжкай атлетыцы.

Канал «Астанкіна»
5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.45. Фірма гарантуе.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
8.45. ...Да 16 і старэйшым.
9.25. «Дзівак». Дак. фільм.
9.40. Клуб падарожнікаў (з сурдаперакладам).
10.30. «Астравы Леанарда». Перадача з Пермі.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. Маст. фільм «Леў Гурыч Сінічкін».
12.35. «Наша дача». Маст. фільм.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Брыдж.
14.50. Бізнес-клас.
15.10. «Пчала Мая».
16.00. Дак. фільм «Шумакскія крыніцы».
16.10. Цэнтр.
16.50. Прэс-экспрэс.
17.00. Навіны.
17.20. «Нармандыя — Нёман». Паўстагоддзя памяці і дружбы.
17.50. Чалавек і закон.
18.20. Вагон 03.
18.50. Поле цудаў.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Маст. фільм «Стары сябар» з тэлесерыяла «Лінда» (Венгрыя).
21.35. «ВІД» прадстаўляе: «Палітбюро».
22.05. Музагляд.
22.45. Чалавек тыдня.
23.00. Навіны.
23.20. Аўташоу.
23.40. Хіт-канвеер.
0.40. «Наша дача». Маст. фільм.

Канал «Расія»
7.00. Весткі.
7.25. Час дзелавых людзей.
11.00. Санта-Барбара».
11.50. Вольны час. «ТБ-атэлье».
12.05. Настальгічныя вячоркі.
12.35. Т. Ін. Ка.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. Студыя «Рост». «Кенгуру».
16.00. Там-там навіны.
16.15. Мінарэт.
16.30. «Сям'я Смірновых. Як жыць далей?» Тэлефільм (Аўстрыя).
17.15. М-трэст.
17.30. «Справа Джасціна». Маст. фільм.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.20. Экспацэнтр прадстаўляе.
19.25. Тэма з варыяцыямі. «Руская песня» збірае сяброў.
21.00. «Монстр». (Расія—ЗША). Фільм 6-ы «Апошняя імперыя».
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. Сёння ў ВС Расіі.
22.45. Вячэрні салон.

Наступны нумар «Звязды» выйдзе ў суботу, 28 лістапада г. г.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда». ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін — 32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91. **Тэлефакс: 32-22-03.**

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.

Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Тыраж 81.098. Індэкс 63.850. Зак. № 236. Выходзіць 250 разоў на год. Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12